

Revistă a
Uniunii Scriitorilor
din
Republica Socialistă
România

Luceafărul

Anul XIII
2 (402)
Sîmbătă
10 ianuarie 1970
8 pagini — 1 leu

Critica „anului literar“

Trebuie spus că o dezbateră critică de sinteză, clară și cuprinzătoare, asupra „Anului literar 1969” nu a avut încă loc pe măsura cerințelor și, departe de a fi pesimiști, ne gândim dacă revirimentele de ultimă oră mai pot aduce rezultatele dorite. Intervențiile critice laudabile, care au apărut izolat în reviste, în ciuda injuriilor și titlurilor angajante, de anvergură, sub care au fost pușe, n-au avut cum să limpezescă ațitea probleme interesante (accentuăm, dificilul!) ridicate de anul literar ce s-a încheiat. Intirzierea discuțiilor pe motiv că spre sfârșitul anului pot apărea cărți surprinzătoare, care să dea cu totul alte măsuri timpului literar parcurs, n-avea cum să se justifice, nemaivorbind că ultimile cărți n-au adus surprizele bătute.

Un lucru este cert: 1969 nu a fost un an literar sărac. Poate la fel de bogat în numărul de apariții ca 1968, dacă nu mai bogat, oferea o materie generoasă pentru discuții. Mai generoasă, poate, pentru observații subtile privind caracteristicile de generalitate decât 1968, care dacă oferise un număr consistent de „cărți de vîrf”, nu oferise un cadru de apariții atât de dezvoltat în diversitate, atât de deschis privind întrebările serioase asupra substanței literaturii încercate.

Schitoșem, în editorialele noastre din numerele trecute, câteva chestiuni mai de evidență, relative la retrospectivile de sinteză, subliniind implicit necesitatea și oportunitatea prezenței criticii în definirea anului literar 1969, care să depășească analiza unor cărți și autori prin izolare din context, și să se îndrepte spre liniile de fond ale particularității acestui an, să descopere punctele sale de rezistență și de evoluție, să pună în atenție terenul stabil și care mai trebuie ciștigat pentru literatură și drepturile ei, dar și stadiile ei de involuție frapantă, în ciuda altor căi de diversitate altor modalități.

Ce putem reproșa criticii literare? N-a desfășurat ea oare, în decursul anului ce a trecut, o susținută activitate de discuție a cărților luate în parte, nu a continuat ea să jînă în atenția publică succesele literare anterioare, să le folosească drept valori de referință, ori de cîte ori alte cărți notabile au ieșit la iveală? Că avem critici serioși, cu stiluri și metode distincte, cronicari atenți și receptivi la variația aparițiilor, chiar recenzenti de aleasă finută critică și cu discernămint sigur — nu credem că mai este nevoie să demonstrăm. Poate ar trebui să amintim că au fost extrem de solicițate de aparițiile succesive abundente. Deasemeni, să mai amintim că unii dintre cei mai buni critici au fost și sint atrași adesea spre probleme de interes acut privind istoria literară, revalorificarea moștenirii literare, unde sînt încă multe și substanțiale lucruri de făcut, pe un teren vast care trebuie purificat de erorile nu de mult experimentate, unanim cunoscute.

Critica a înregistrat un cîștig sensibil în autonomia de opinie, considerentele extra-literare nu mai cunosc rezultatele dinainte, adepții hotărîții ai acestei emancipări actuale sînt nu numai cei ce practică onest profesia de critic, ci numără fervenți susținători în cercuri largi de scriitori. Ar fi fost de dorit ca în dezbaterile de sinteză, criticii să fi făcut observații pertinente, de pildă, asupra unor modalități literare formal abordate, asupra unor cărți, care eludează problematica fundamentală sau care eșuează în snobisme de ultimă oră sau în formule desuete, ori asupra lunecării mascate a unor cărți recente către subiecte mărunte, cu „cheie” și spre trivialitate.

Înainte de toate, dezbaterile de sinteză, retrospectivile de „an literar” au, credem, nevoie, de acel gen de discuții de idei și probleme care să se fi desfășurat în tot cursul anului, aveau deci nevoie de un teren mai familiar schimbului de opinii, de un climat bine pregătît. În acest sens, nu numai criticii, mai întîi revistele au multe de făcut, după cum multe au de făcut și în ceea ce privește modul original de a deschide și de a atrage, la dezbateri de interes general literar.

Evenimentul anual al premiilor literare ar fi fost astfel mai bine întîmpinat. Fără îndoială, organizarea actuală a premiilor literare înlătură erorile stridente în apreciere și discernămint, dar credem că „anul literar” a meritat și merită totdeauna atenția critică lonsată la timp, pentru ca aceste premii să se situeze, odălt decernate, cit mai aproape de aspectele definitorii ca valoare ale literaturii anului respectiv.

Premiile, cum e firesc, marchează punctele de dezvoltare ale literaturii și ele vor fi mai puțin și mai nesemnificative dacă un an literar sau altul nu a excelat în valori distincte. Nu considerăm, deci, premiile literare rupte de problemele de perspectivă ale literaturii. Dezvoltarea viitoare a literaturii se are în primul rînd în vedere cînd se amintește tema „anul literar și necesitatea criticii de sinteză”. Iată serioase motive de a medita la sisteme pe care revistele — și bineînțeles și Luceafărul — trebuie să o pună în dezbaterile asupra problemelor literare, dezbateri ce preced „discuția de final” și care se cer susținute în mod constant, atât de critici, cit și de scriitori — poeți, prozatori, dramaturgi.

LUCEAFĂRUL

NICOLAE GRIGORESCU — „PORTRET”

Evocări

Dimitrie Anghel

Anghel a fost mai mult ca oricînd Anghel, în zilele Cartierului Lăliță, cînd Oscar Wilde rîlăcea, detronat și sărac, printre ieracii din jurul școlii de Arte Frumoase, cînd Verlaine își purta piciorul roumalizat prin circumișle și spitalele. Parisului, ori își lăcea nodurosul ciomag pe ulițele strimte de pe muntele Sîntei Geneveve, și cînd Jean Marais, care începea să fie conștient, își exercita paradoxala vervă elenică, prin cafelele celebre.

Vremea aceea mai mult ca oricare alta, îi plăcea lui Anghel să și-o amintească. Era tînr atunci și bogat, urzea cele dintîi vise, împletea cele dintîi versuri. Scria strofe inspirate, fără să știe că e poet și fără să-și inchipuie, că, mai tîrziu, va fi nevoit să scrie ca să trăiască.

Dozăzeci de ani trecuseră de atunci, dar amintirea aceea era mai vie în sufletul său decît acești din urmă ani, care, au început frumos, cu o prietenie literară, cu succese literare, și au continuat apoi cu o dragoste vinovată, chinuitoare, apoi cu dezastre, apoi cu monotonie alterată cu mizerii cotidiene de toate felurile, din toate părțile, ca să culmineze tot printr-un dezastru, de data aceasta final, și, pentru el, minturilor.

Printre scriitorii noștri, de obicei aspri în legăturile lor de toate zilele, lipsiți de acea simpatie mlădieră a oamenilor cărora le zicem „bine crescuți”, Anghel, răsărea ca un civilizat ațîț prin nașterea sa, prin lumea în care trăise, cit, mai ales, prin sufletul său delicat și foarte sensibil. Avea o eleganță înăscută în mișcări, în îmbrăcăminte, ochiul său era mai deprins ca al oricui să prindă nuanțele cele mai discrete. De aceea, literatura lui e plină de imagini, de aceea a iubit și a cîntat fluturii multicolori și florile stropite cu toate luminile.

Născut dintr-un tată avut, un fantastic alcătuitor de chimere agricole, și dintr-o mamă orientală ce i-a trecut în suflet toate amintirile și basmele Bosforului, Anghel avea mlădieri și visări de femeie, și avea fantezia dezordonată și, poate, violența tatălui său.

Era ciudat în aprecieri, inegal și capricios cu prietenii, pătimaș în credințe, rigid cu cei antipatici și viforos cu cei ce-l supărau. Ar fi ucis într-o clipă de minie, dar, n-ar fi jignit niciodată cu o vorbă rea, ori cu un gest disprețuitor. Cu prietenii era cald, foarte comunicativ, duios, sincer.

Poezia lui Anghel e numai o parte din sufletul său. Căci sufletul său deschidea un amestec de sentimentalism și ironie franceză, de fantezie și melancolie orientală, ca un ecou de daină și ca un refren de poveste.

Parisul de altădată — și care n-a putut fi Parisul de mine, — trăia în ochii lui, luminînd din suflet.

În proza lui este o năvală de poezie, care vine de pretutindeni, impetuoașă, fecundă, obsedantă, obositoare. Fiecare pagină e un poem în proză cu imagini multe și grele, evocatoare și nebuloase deschizătoare de orizonturi largi și de armonii intime ca u cîntec de Grieg.

E ceva din Grieg în tot ce a scris Anghel. Poate, fiindcă în Grieg sînt ciudate referenți de muzică românească, iar în sufletul lui Anghel se apleca cerul Moldovei.

Poate că dorul ce tremură în amestecatele noastre suflete orientale și nordice și-a găsit expresia lui muzicală în dainele cîntărețului scandinav.

Nu vi se pare că la „Legenda funigieilor” se poate adapta minunat muzica lui „Peer-Gynt”?

Anghel a scris o proză poetică, plină de nuanțe, pentru un public care nu simte amănuntul, ci vrea ca și în teatru, o acțiune precipitată, fără literatură, brutală în conciziunea și claritatea ei. De aceea, foarte puțini cititori aveau Anghel și, dintre ei, mai puțini erau cei care îi cereau:

De la muzicăe avant toute chose

ÎN ACEST NUMĂR

Proză de Titus Popovici

Schițe de autori tineri

Săptămîna literară de Miron Cardaș

Poeme de Goethe

Anghel n-a pus în picioare oameni și n-a inventat conflicte, dar a deschis perspective și a creat o atmosferă...

Proza lui Anghel era atmosferică. În ea suspina trecutul și scapărau oglinzi fermecate.

În florile lui trăia dorul de paradisul pierdut, amintirea grădinilor fabuloase, din care a fost gonit cel dintîi om. Cîntecul unui greer îi dădea nostalgia celor dintîi vremi ale pămîntului, îi evoca imensa liniște de la începutul lumii și neajmura ei singurătate. Fluturii săi erau mătăsuri, zdrențe de catifea, panglici care s-au înălțat de pe umărul unei femei, lumini de băluri, răsfrîngeri din lumea celor o mie și una de nopți.

Erau în proza lui priveliști albe de lună, sub care zboară argintînd, funigiei, iar crinii înălță cîdelnițe de cleștar.

Era o fugă de cuvîntul ce vine prea repede și prea ușor armonios, o căutare de imagini neașteptate, prăfuite de stele, venind ca reflexul unei oglinzi verzi, din fundul cel mai depărtat al apelor ei moarte.

Eu nu-l văd pe Anghel aplecat pe un strat de flori, și nici visînd într-un ceardac moldovenesc ci, luminat violent, în mină cu o cupă, pe buze cu surisul și cu ochii foarte departe. Așa l-am văzut de multe ori, cînd om băut cu el vin bun, în ceasuri tîrzii, la mese cu flori, și femei frumoase la alte mese.

Țigani cîntau românește opere străine, lungeau notele ca într-o mare, și-n ochii lui Anghel mureau poate, amintiri, poate doruri de o viață nouă: regretul vremilor apuse amesteca în ochii lui speranța unei sărbători viitoare, cu multă lumină și cupe strălucitoare, cu lăutari îmbrăcați în roșu, cu femei încărcate de vesela bijuterii, și cîntece triste, și versuri de Rodenbach, evocînd ceala nordului și parcuri desfrunzite, pe care tristețea le închide ca într-un imens grilaj negru...

Victor EFTIMIU

avant-
premieră
editorială

HERMANN MESSE

„Jocul cu mărgelile
de sticlă”

Traducere și prefată: Ion Roman, „Romanul Secolului XX”, E.L.U.

IULIA PETRESCU

„Teatru”

Debut editorial. Ed. Tineretului.

VALERIU GORESCU

„Adevăr ascensional”

Versuri. Ed. „Mihai Eminescu”.

FLORIN CIURMELIA

„Noaptea mamei”

Versuri. Debut editorial. Ed. Tineretului.

CRONICA LITERARA

eugen barbu

PRINCEPELE

Raliindu-se punctului de vedere majoritar, Eugen Barbu consideră fanariotismul un punct de maximă decădere în istoria românească. Și nu pentru că ar fi posedat de mitul românismului, care l-ar obliga să respingă în mod automat orice valoare provenind din sfera străină, ci pentru că faptele de care dispune îi dictează această convingere. Dar întotdeauna este posibil ca aceleași fapte înscrise într-un alt cimp de informație, să impună altă interpretare. În cazul fanariotismului, o asemenea altă interpretare s-ar fi apropiat desigur de viziunea lui Iorga, și ar fi posedat într-un grad mult mai mare acel „interesant”, care pentru literatura istorică nu este deloc lipsit de însemnătate. Pentru că rostul acestei literaturi este de a îndrăzni ceea ce istoriografia își interzice sau amină, în teama de a nu-și leza natura științifică. Va dura desigur foarte mult incertitudinea legată de „adevărul” fenomenului fanariot, pentru că adunarea dovezilor este chestiune de timp; probabil că incertitudinea se va perpetua, pentru că niciodată faptele nu vor putea fi epuzate și deci nici posibilitatea revizuirii „adevărului” nu se va putea exclude. Și apoi acest „adevăr” al științei istorice nu este nici el pur adevăr, pentru că nu este liber de implicațiile axiologice al căror purtător fatal este cercetătorul. Și atunci rostul literaturii nu este acela de a cuta, de a participa deci cu libertatea de înfăptuire ipotezelor este proprie, la multiplicarea ipotezelor? De adevăr nu ne putem deci apropia, iar aceasta nu se poate realiza decât înmulțind versiunile lui.

Dar Eugen Barbu nu cultivă „interesantul”: scriitor prin excelență pasional, domnia sa se angajează pe un alt drum decât cel deschis de intelectualitate. De aceea „Princepele” nu trebuie apreciat în funcție de încrederea ideilor, ceea ce nu exclude posibilitatea unei mari valori literare, obținută prin cultivarea altor categorii.

Consonanța cu atitudinea primitiv sau convențional xenofobă își pierde în „Princepele” capacitatea de a decepționa, pentru că scriitorul își întemeiază cu o forță ce atinge nu odată vehemența, opinia, care capătă astfel o actualitate pasională impresionantă.

„Princepele” conține o lume a pierzaniei. Neputința spirituală generează un materialism atroce, care și el degenerază, ajungând la forme aberante, care se întorc împotriva originii lor și-și răstoarnă sensul. Este o lume acționată de nevoia de a poseda și de a petrece, pentru că nu poate înțelege altfel decât prin acumulare de lucruri existența, și nu se poate împăca cu trecerea ei, în care nu descifrează nici o finalitate. Și este normal ca aici posesiunea să implice furt și petrecerea desfrui, pentru că existența este lipsită de rostul în aparență cenzorial în fond protector al spiritului. Este meritul lui Eugen Barbu de a fi văzut ca izvor al pierzaniei, frica. Așteptându-și în permanență dizgrația și moartea, fanariotii sunt centrul unei lumi care trăiește o lungă ultimă zi și scriitorul își se pare omenesc ca o viață pentru care viitorul nu există, să se consume mizer și promiscuu. Provizoratul, nesiguranța și se arată lui Eugen Barbu și drept surse ale acelei „frenzii”, care face din viață o petrecere fără destindere și fără bucurie, o strădanie parca disperată de a o savura, când de fapt frica a distrus de mult gustul vieții. Crisparea, excesul, aberația sunt petrecerea acestor frământări, cărora nu le este dat să înfăptuiască și să se odihnească, și această petrecere, chemată să intensifice, să maximizeze existența, devine istovitoare, mortală.

Princepele sintetizează această atitudine față de fanariotism, prin care Eugen Barbu se depărtează foarte mult de simplismul ostilității comune. Personajul său este executorul unui destin și ca atare acele nu-i aparțin întru totul. Conștient de vinovăția sa, știind că există un bine și că el este imposibil, Princepele reacționează la niște comenzi implacabile, pe care refuzul său nu le-ar putea decât zădărnici, pentru care s-ar găsi oricum și întotdeauna un executor. Dincolo de voința individului există legi cumplite de care spiritul se lovește ca de un întineric des, întotdeauna invingător.

Dacă Princepele este realizat cu comprehensiune, cei ce-l înconjoară stănesc ostilitatea vehementă a scriitorului, pentru care o făptură firavă este întotdeauna vinovată, pe când o personalitate puternică legitimează totul. Princepele este centrul Capitalei — o Sybaris murdară și duhnoasă, în care colcăie toate bolile și viciile, și mișună hoi, spioneri, delatori, spioni, șarlatani, trîntori, tirfe. Deși o explică gândind rădăcinile răului în afara ei, Eugen Barbu nu consimte să atenueze urîșenia acestei lumi, și această prințurii un mecanism inconstent, care-l orientează infailibil spre mizerie, luxurie, orduri. Bineînțeles că este dreptul artistului de a crea sub semnul oricărei categorii și sordidului este tot atât de străin de vinovăție ca și angelicului. Este cert că lumea și se arată lui Eugen Barbu satanizată și este bine că este așa atita vreme cât germinează în această artă autentică.

Este de văzut însă dacă arta autentică este sinonimă cu marea artă. Probabil că aceasta din urmă presupune totuși valori morale, care sînt în fond șansele noastre de supraviețuire. Este dreptul scriitorului să insiste asupra decăderii, să vadă chiar în natura însăși depravare, în firesc — păcat murdar și viciu. Dar dacă groaza și deștutul său se preschimbă în haz, artă se compromite, și cu atât mai cumplit cu cât scurmarea în mizerie și rău a mers mai adinc. În haz stă marea primejdie pentru Eugen Barbu: hazul presupune acceptare ori o lume monstruos diformă și murdară cum este aceea care se imprimă în ochii lacomi și neprotejate de vis ai scriitorului, nu poate fi acceptată. O astfel de consimțire poate genera literatură densă, savuroasă, puternică, etc., dar nu mare literatură, iar riscul pornografiei este inevitabil.

Există în „Princepele” o idee mai mult sugerată, plină de o frumusețe latentă — aceea a „fării”. „Tara” revine în vorbirea fanariotilor ca un cuvînt fundamental și totuși enigmatic, numele unei realități de care ei sînt iremediabil străini, dar de care depind vital. „Tara” înseamnă dărnicie statornică, răbdătoare, dar și libertate, o

lumea imposibilă simbioză între spiritul occidental în ipostaza sa renascentistă și duhul „fării”, a cărui presiune inconstentă o suportă Princepele. Ideea devine teză prin introducerea personajului Ioan. Ioan este — ca și Messerul — un învățat, dar duhul local l-a dăruit în plus înțelepciunea. Ioan este sănătos și senin, prin el lucrează binele și viața, faptele dumnezeiești. Numai că personajul este adesea ilustrativ, prea sumară și elocventă intrupare a unor idei, pentru ca izul propagandei să poată fi evitat. Prin Ioan acea „țară” ar fi putut deveni adevărată, ori ea rămîne ascunsă, între sugestii și teză.

Și Messerul suferă uneori ca și Ioan de un exces de ideologie, deși personajul este de o mare pregnanță. Dar pentru că prin el Eugen Barbu încearcă o situație în cultură a lumii fanariote, Messerul devine uneori un simplu instrument. Prin el autorul face repetate incursiuni în științele evului mediu tirziu și ale Renașterii — de preferință în cele oculte, cu promisiuni de seducție — astfel că pe de o parte personajul este sacrificial, pe de altă parte spiritul renascentist, care ar fi trebuit să trăiască aici momentul său crepuscular, cînd mobilitatea și receptivitatea de altădată au degenerat în familiarități cu neantul

DAN BANCILA — „MIREASA”

viață misterioasă, cu legi și valori necunoscute, uneori înspăimîntătoare prin puterea ei de a rezista și de a se ascunde. Între „țară” și cei ce-o guvernă și-o reprezintă s-a petrecut o ruptură; ca printr-un contract de vechime memorabilă, „țara” acceptă să fie guvernată, exploatată și speculată pînă la istovire; ea dă citi în se cere și tuturor care au culezanta de a cere, tolerează incontinente și orgolul van în schimbul existenței. „Tara” țartă totul, pentru că nu cere decât să existe — o existență atât de frustrată, încît durată îi este valoare. Se petrec stăte, imperiile, vin mereu ocupații, profitorii, aventurierii — se opresc, se satură și pleacă; se schimbă stăpîni și guvernările. „Tara” rămîne, durează: senină și curată, plină de răbdare, de așteptări, fără teamă, nevinovată, pregătită pentru suferință și sacrificiu. — fecundă ca într-o perpută primă și a fecerii. Către această „țară” înțeleaptă și sfîntă tînde credința lui Eugen Barbu, cu timiditate, întorcîndu-se la cuvînt și oprindu-se la el, ca la o poartă închisă spre necunoscut și promisiune, care chiar dacă nu s-a deschis încă asupra salvării, limitează totuși spațiul damnat.

Cuplul a cărui iubire constituie izvorul epic al romanului, poate fi simbo-

și arta de a minți. — este prezent mai ales prin manifestările sale instituționalizate și în manieră expozițivă.

Ca și Messerul, Princepele este în foarte mică măsură posesorul ideilor și cunoștințelor pe care le declară, viața sa interioară dezvoltîndu-se independent de ele. Aici este un punct de slăbiciune al romanului, în această autonomie și exterioritate a culturii în raport cu personajele, pe care autorul le obligă adesea să „recite” și nu să se exprime. De aceea cultura conținută în „Princepele” este foarte puțin relevantă literar: neavîndu-și matricea în personaje, ea are o anume gratuitate, pe care sugestiile de atmosferă conținute, nu o pot anula.

De fapt în „Princepele” cultura are regimul hainelor, podoabelor, mobilelor, mincărilor, plantelor, al tuturor elementelor de ambianță, pe care autorul le numește și le descrie, cu convingerea că o încercare de clarificare istorică nu se poate dispensa de o prealabilă reconstituire integrală.

Epoca fanariotă se reface în roman începînd cu lucrurile — o puderie de lucruri pe care scriitorul le revărsă în avalanșă, și pentru că simte în fiecare din ele închis simbolul unei lumi și pentru că însuși aglomerarea lor este tainic revelatoare. Lucrurile se îngă-

mădesc aici enorm și incongruent, pentru că nu au organicitatea care să le dea măsură și armonie. Ele nu servesc la nimic și nu exprimă nimic, sînt ornamente și imprumuturi, așa încît se pot aduna oricît și oricum, sufocînd viața aberant.

Există deci în lucrurile fanariote o sugestie plină de interes, pe care Eugen Barbu o obține prin instinctul scriitorului adevărat, dar nu o dezvoltă, limitîndu-se la beneficiile ei imediate. În „Princepele” lucrurile sînt valorificate pentru pitoresc, și aceasta înbie la o tristețe mai amplă, care depășește cartea în cauză. Să fie oare pitorescul aspectul decăderii? Poate există o decădere altă de gravă căreia nici doliul să nu-i mai fie îngăduit. O lume care ar fi trebuit să poarte însemnele morții, se împodobește și se sulemenește cu fast dubios și țîpător, împrumutînd neobosită, fără să aleagă, podoabe ce nu i se potrivesc și nu se cad.

Dar lucrurile sînt și expresive și pline de primejdie. De multe ori ele creează în „Princepele” segmente „albe”, pentru că scriitorul se limitează la variante ale enumerării, care teoretic poate fi sursă de valoare, dar în cazul de față nu reprezintă decît goluri în substanța prozei. Serile de țesături, pietre prețioase, mincăruri, etc. sînt adeseori irelevante, și acestea cu atît mai mult cu cît numele lor sînt nu odată ieșite din uz, așa încît enumerarea nu poate provoca nici măcar reprezentări neutre emoționale, ci se rezumă doar la a fi un flux sonor care pentru proză nu are valoare.

Eugen Barbu se află poate în situația creatorului despre care povestea spune că devine victima progeniturii sale, pentru că se dovedește a fi sedus pînă la nefirec de obiectul cercetării sale. Nu numai lucrurile, dar și cuvintele care țin de epoca respectivă, chiar dacă ele au devenit de neînțeles, chiar dacă particularitățile de rostire nu au nici o sugestivitate, îl captivează pînă la a-l obliga la efortul uriaș de a mima o limbă care nu este a sa.

Bineînțeles că o epocă își are în limbă toate caracterile, dar de aici nu se poate deduce că încercarea de reconstituire presupune și refacerea și adoptarea limbii corespunzătoare. Pentru că inactualitatea acestei limbi determină o detașare a expresiei de vorbitor și implicit relații cu totul speciale, inexistente în cazul vorbirii autentice. Apoi pentru că această reconstituire este o operație de specialist, care doar el poate pătrunde pînă la structură și reface din interior fenomenul, pe cînd neșpecialistul imită. Și de fapt reconstituirea lingvistică nici nu are vreo rațiune literară, condiția reală a romanțelului excludînd posibilitatea unei asimilări într-o lume anterioară și străină. Imitînd — aproximativ de altfel — limba epocii fanariote, Eugen Barbu obține adesea savori — efect al inactualității — dar acestea nu sînt o acoperire pentru situația sa, și artificială și absurdă. Scriitorul însuși pare să o înțeleagă, poate de aceea înserează în roman fragmente de cronică, în care mimarea lingvistică are o legitimitate. (Poate nu este întîmplător faptul că aici se află unele din cele mai puternice pagini ale romanului, semn că scriitorul a lucrat mai nestînjînit).

Probabil că problema limbii (îne la Eugen Barbu de un simptom mai cuprinzător, a cărui origine este ispită povestitului. (Ar fi de cercetat ca un parametru al prozei noastre disputa dintre romanțel și povestitor, expresia unei vocații ancestrale sa a unei relații anume cu limba care nu îngăduie scriitorului să se desfacă de farmecele cuvintelor). „Princepele” este un roman realizat în mare parte cu mijloacele povestitorului tradițional, care, spre deosebire de romanțel modern, nu se simte obligat să-și elucideze condiția și să-și legitimeze mereu actele. Eugen Barbu scrie s-ar zice „instinctiv”, adică neîntrebîndu-se asupra drepturilor sale de a dispune de timp, de spațiu, de a fi și în afara și înăuntrul personajelor, de a fi deci ceva ce nu poate în realitate fi. Dar cum în mod sigur printre instinctele umane nu există unul al prozei, ceea ce numim cu obișnuita ireponsabilitate impresionantă „instinct” este de fapt meșteșug, un ansamblu de nume și convenții adoptate pe neștiute prin lecturi, care lucrează inconstent și implacabil ca un instinct. Din acest punct de vedere „Princepele” este absolut surprinzător, Eugen Barbu arătîndu-se de o fidelitate față de tradiție, implicit de convențiile ei, aproape neverosimilă. Elocvența este de pildă „fapta” sa literară din care rezultă suspensul și surpriza romanului: autorul realizează două versiuni ale morții Messerului, cea de-a doua anulînd-o pe prima, iar această neconcordanță nu are nici o semnificație, ci este un simplu mecanism de tensiune și șoc. Așadar cititorul este indus în eroare, pentru ca aflarea adevărului să capete un plus de forță: Eugen Barbu face abuz de drepturile autorului, ceea ce este impropriu romanțelului modern, aflat în criza legitimității.

Iliana GRIGOROVICI

avant-
premieră
editorială

VIRGIL CĂRIANOPOL

„Cîntec de amurg”

Versuri. E.P.L.

ION VASILIU

„Irigorovic”

„Istoria unui oraș prin orașul unei istorii”, Ed. Meridiane.

TITU CONSTANTINESCU

„Numărătoare”

Poeme și balade E.P.L.

MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE RESTITUIE. RUGAM COLABORATORII SA NE TRIMITA LUCRARILE DACTILOGRAFIAE.

SCRITORII CARE AU CARTI IN CURS DE APARITIE SINT INVITATI SA ANUNTE LA SECRETARIATUL REVISTEI NOASTRE TITLURILE RESPECTIVE, INSOITE DE UN PORTRET FOTO, PENTRU A FI ANUNTATE LA RUBRICA AVANTPREMIERA EDITORIALA.

balada tăcuților

Călăreau în susul apei. Se auzeau numai copitele, lovind pietrele de pe fund. Mai erau vreo două ore până la răsăritul soarelui. În partea dreaptă, se zăreau din loc în loc, tufe negre, cocorjate. În stânga, copaci înalți. Erau doi călăreți. Unul dintr-unu, cel din dreapta, privea cerul. Mai avea mult, zise el. Celălalt nu răspunde. Un cal necheză ușor și cel din stânga îl bătu cu palma, să-l liniștească. Spuse ceva, încet, dar nu se înțelegea ce spune. Cel din dreapta se gândi că mai au de mers, și-și imbodli calul cu călcie. O luă ușor înainte, și-l simți pe celălalt cum dă cu călcie în burta calului, și zimbă. De ce zimbăști, întrebă cel din stânga, și cel din dreapta se miră, pentru că știa că îl lăsase în urmă. Întoarse capul și-l văzu la câțiva pași. Acesta nu-l privi, dar întrebă din nou, că de ce-a zimbăști. Dădu din umeri și nu spuse nimic. Se gândi că nu-l întrebăse încă unde merg. Nici nu mă interesează, își spuse în gând. Mergem până sus, îl auzi pe celălalt, mai avem, și-l arătă pe cer o stea. Uită-te acolo, zise. După steaua aia găsești drumul. Nu mai este chiar așa de mult. Dădu din cap și iar nu zise nimic. Privi către tufele de pe malul drept, și căută să străpungă întunericul. Nu văzu nimic. Dac-ar fi luna, zise, și apoi tăcu. Celălalt nu întoarse capul, dar mormăi ceva. Mergem tot în susul apei. Departe se auzi un cîntec de buhă. Cîntă de cîteva ori la rînd lung, apoi scadot. Pădurea îi răspunde, clătîndu-se. Cel din dreapta scoase o ploacă și trase un git. Tînu băutura în gură, apoi înghiți. Se scutură puțin de țărîna băuturii. Îi întinse și celuilalt. Acesta o luă și după ce trase un git, o băgă în desăg. Cel din dreapta îl văzu, și nu zise nimic. Acuși se face ziuă, zise el după un timp, și arătă cu mina o dungă slabă de lumină, deasupra muntelui. Căi se aplecău din cînd în cînd, să bea apă. Copacii erau tot atît de negri și înalți. Nu se mișca nici o frunză. Cel din dreapta opri calul și privi în sus. Cel din stînga nu spuse nimic, ci trece mai departe. Nu se mai vede steaua, zise cel din dreapta, și nu știu dacă celălalt îl auzise sau nu. O să mergem în susul apei, zise celălalt, steaua nu se vede decît pînă la ceasul al treilea al nopții. Acuși ajungem. Cel din dreapta înțelese că mai au încă, și se luă după cel din stînga. Ajunseră într-un loc gol, și văzu virful muntelui, golaș. Dunga de lumină crescuse puțin, și cel din dreapta iar se gândi că în curînd se va face ziuă. Într-un timp îl văzu pe celălalt, oprindu-se și descălăcînd. Descălăcă și el, apoi se urcă pe mal. O să mincăm, zise cel din stînga, și cel din dreapta nu mai zise nimic. Așezară desăgi lângă un copac, apoi împiedicară căii și le dădură drumul să pască. Cel din stînga adună cîteva uscături și făcu un foc. Cel din dreapta scoase un ștergar alb, îl așeză pe iarbă, apoi scoase pline și brînză, și le puse pe ștergar. Privi la celălalt cum frigea niște bucăți de slănină. Ar trebui niște ceapă, zise cel din dreapta, și celălalt luă niște cepe din buzunar și i le aruncă. Curăță-le, îi spuse, și iar tăcu. Cel din dreapta privi cîva timp la cel din stînga, zise ceva despre cepe, apoi începu să le curățe. Celălalt veni cu slănină și o puse pe bucățile de pine, tăiate. Nu zise nimic cînd cel din stînga scoase ploacă și bău singur, apoi o puse lângă el. Se gândi că ar trebui să i-o ceară, dar tăcu. Na, zise celălalt, și-l întinse ploacă. Cel din dreapta se miră, și iar se gândi cum de-l ghicise gîndul. Nu spuse nimic, și luă ploacă. Începură să mîncine, și cel din stînga tăcea mai departe. Mîncară, apoi cel din stînga se întinse cu minile sub cap. Să nu întîrziem, zise cel din dreapta. Nu întîrziem, mormăi cel din stînga, avem timp. Culcă-te, mai zise, și iar tăcu. Cel din dreapta zise ceva, că nu se culcă, dar celălalt adormise, și nu știu dacă-l auzise sau nu. Se gândi că ar trebui să-și facă un fluier, și se duse să caute. Simtea că trebuie să cînte, ceva trist, foarte trist, și nu știa de ce trebuie să cînte, oricît se frămînta. Apoi își zise că nu are nici o importanță, că nu-l nîci un rău în asta, de ce să nu cînte. Făcu fluierul, și-ncepu să cînte, și fluierul cîntă atît de trist, că-i veni să lacrimile, și nu știu de ce plînge, și fluierul începu să cînte singur. Cel din stînga se sculă, și-l întrebă de ce plînge, apoi nu mai zise nimic. Începu să se pregătească, în curînd se făcea ziuă, și cel din dreapta se gândi iar că nu vor ajunge. Se pregătiră, nu mai aveau așa de mult pînă în virful muntelui. Să plecăm, zise cel din dreapta, acuși se face ziuă, și cel din stînga dar nu zise nimic. Plecară mai departe, tot în susul apei. Cel din dreapta privi iar cerul de deasupra muntelui. Se gândi fără să vrea că nu vor ajunge, și buha cîntă iar prelung, ca o cobă. Scoase fluierul și-ncepu să cînte. Cel din stînga o luase înainte și nu mai întoarse capul. Merseră, așa, fără să mai vorbească. Într-un timp nu mai văzu virful muntelui, și-atunci îl apărură fără să vrea gîndul acela, și nu știa de unde, apăruse, nu voia să se mai gîndească la asta, dar oricît se chinuia, nu putea să scape, și-ncepu să-și închipuie cum va face, și cel din stînga mergea liniștit înainte, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Își pipăi cuțitul de la briu, îl simți acolo, și vru să-l arunce, dar celălalt se întoarse și zimbă, îl întrebă că de ce vrea să arunce cuțitul, o să mai albă nevoie de el. Apoi nu mai zise nimic, ci merse iar înainte, tăcînd. Se luă după el, și în urechi îi suna, ca un bocet, cîntecul fluierului. Simtea că n-o să-și poată înfrînge dorința, și are să-l omoare, vedea cum îi înfige cuțitul. Începu să caute cu ochii locul, nu-și dădea seama unde se găsește, și într-un timp vru să-i spună celuilalt să se întoarcă, dar acesta mergea înainte, și numai o dată întoarse capul, zimbînd. Albia rîului începuse să se îngusteze, din cînd în cînd se auzea cîte un furnăit ușor, pădurea întunecată se aplecase parcă peste rîu, iar în dreapta tufe se îndesiră, deasupra rămăsese numai o dungă subțire de lumină, alburie. Se auzi iar cîntecul de buhă, scurt și spart. Ridică brațul, dar nu văzu cuțitul, poate din cauza dungi de deasupra, simți lama rece și fluierul cînta mai departe, ascuțit.

SIMON VLADIMIR: Gloante dum-dum, gloante cu fosfor, gloante cu explozie la gura feții și cu explozie în pieptul damei care trădează — numai gloante și crime în cele două șchite, și din cînd în cînd, priu tușiturile din fundul grădiniței, cîte o mină din cadavrul cîte unei foste soții. Dragă Simon, treci la arme albe, gloantele-s scumpe și nici măcar nu știu prin ce parte trage revolverul.

V. A. P.: Ai humor, da-l cheltuieste pe nimicuri — șansă unică s-ajungi la Estradă. Între două glume, bine-ai face să mai deschizi și gramatica. Că pe la lecțiile despre predicat se pare c-ai fost bolnav de scarlatină și otită medie.

GIGI LUNGU: Sigur, Gigi, că plătîm. Plătîm și proza și poezia și critica și plătîm (apleacă-ți urechea) și spartul lemnelor sau curățatul zăpezii din fața redacției. Vrei niște bani-asteptă să mai nișcă trei zile și te prezinți cu lopata la noi. Mă cauți pe mine, nu pe Cezar Baltag, fiindcă, știi, Baltag are și el oamenii lui pe care vrea să-i plăseze.

I. BAJENAR îmi scrie: „to-varăse Neagu, eu, semnatarul scrisorii, la 30 septembrie am

îndrăznit să-ți trimit o scrisoare, și la scrisoare atașat o bundă parte dintr-o nuzelă (sau invers, n-are importanță), dar un răspuns. Ceva care... de fapt voiam publicarea, mai ales după publicarea binevenitului „Împăratul e gol”, și de ce nimic pînă acum?” Tovarășe Băjenar, eu semnatarul prezentei rubrici, vreau să te asigur că motivul pentru care nuvela (sau invers, n-are importanță) n-a apărut, nu este lipsa de spațiu. Asta ca să nu stăruie matalte într-o eroare.

D. BUESCU: Reproduc o strofă din Triptic: „Mi-am rînduit visele în trei dosare / U-nul mic / Cu vise realizate / U-nul mare / Cu cele destrămate / Și-al treilea gol, doar coperte / Ce poartă în file absente / Vise latente / Mărețe / Incerte”. Acum o strofă din Sonet: „Mi-e sufletul plin de vopsele / Și storp pe pensulă din ele / Să colorez privești terne / Ce cotidianul mi le cerne”. Iar în final din poemul Drumuri: „Drumuri albe / Drumuri gri / Drumuri verzi / Drumuri cu maci / Drumuri cu albastre / Drumuri cu țeluri”. Și după toate astea, te rog să-mi scrii și mie o poezie cu tema: „Pe marginea șanțului, șanțului, șanțului” Mersi.

P. PAFKA: „Simion” — pes-carul cel năzdrăvan și votcan-giu mi-a plăcut. Dar e mult, mult prea spart la gură. Treci pe la redacție.

M. PLEȘANU: Povestea du-mitale cu automobil, iaurt și datorii, banală — sau, poate, bună de scris cu cuiul pe caroseria Trabantului de care mă-mpiedic, dimineața, cînd ies din casă.

Fănuș NEAGU

CONSTANTIN RĂDĂȘANU — Fălticeni. Captivat, în spe-cial de nouitatea rimelor. De ex. virf cu pis. ceea ce, de ce să n-o spunem, e o frumoasă performanță. Din Odiseea unul curcan și a unei rațe am extras, cu greutate, întrucit aproape totul e „citabil”, versuri cum sînt: „Un curcan destul de mare / Se-nvîrtea și scheuna / Ia-mă pe mine-i spunea / Tatei ce se-a-propria”. Sau nu mai puțin genialele: „Totul trece și se uită / Este totul trecător / Anii trec în grea durere / Și eu simt că am să mor”. Întrucît totuși scri-soarea dv. încheie cu un dătător de speranță „va urma”, închei și eu cu același zîmbet plin de încredere, acest răspuns.

CORNEL ANGHEL — Bucu-rești. Din multe versuri (foarte naive) trimise am reținut doar o strofă mai puțin rarefiată, mai autentică, parcă: „Urcă vîntul sărutînd / Ulucile spălate de ploii / Peste umbra casei rîzînd / Cînd se arată-n prag / Opinea din flori de fag”. Sînteți încă foarte tînrîr. Să sperăm, deci, în talentul dv. deo-cădată prea puțin concludent.

GEORGESCU ALEXANDRA CRISTIANA — București. Obse-sia unor galopuri misterioase, suav ubilimate în versuri mol-

come: „Timp măsurat / dintr-o copită / Vorbește-n palme botul somnoros / și mugurii măi crește / o clipă / spre un vîz-dub / a toate-nădrîtor / au uger blind / de mamă-bivolită”. „Len-to / treceri prin inimi / cai la pas / și copitele / frămîntînd le-neșe / clipele / ... / pumnul cel sting / împletit în căpștură / și doar căii / măi știind / drumul casei / trecînd singurateci / prin gîndul / de apă / al serii”. Re-veniiți.

MOISE NICOLAE — Buzău. Un corespondent elev, 18 ani, ne scrie: „Să știți că acord o mare parte din timpul liber pentru a scrie poezii. Pînă acum am scris vreo 8 și aş vrea ca să public măcar 4, pe care vi le trimit pentru a le citii (sic!) și pentru a vă spune părerea despre ele... Vă redau mai jos aceste poezii: „Redăm” și noi o strofă: „Mi-e dor Lenuța de do-rul tău plîng. / De tot ce-am a-vut și am pierdut / Degeaba speranțe cu miile string / Nu. Noroc n-am și nici n-am avut”. Hai să cădem la o învoială, stimate Moise N. Trimiteți-mi și celelalte pa-tru poezii pe care le-ați scris și nu vă mai gîndiți o bundă bucată de vreme la publicare. Pe urmă, mai vedem noi.

DANIEL VINĂTORU — Cra-tova. Citez, cu titlul de curiozi-

tate, acest exercițiu ușurel: „Peste dealuri, ca un grafic / Trecă vîntul telegrafic / În-tr-un du-te-vino trafic / Se-au-zău / dactilografie / Sute de ciocănituri / Peste ape în cu-lori”.

V. POPESCU — Rm. Vilcea. Ne instruieste: „Ah, poezia, ca să o poți înțelege, citește-o cu glas tare, tot ce o inconjoară o ascultă cu dragă inimă și-n tai-nă”. M-am conformat. Am citit cu glas tare următoarele, res-pectînd, la lectură, și ortogra-fia autorului: „Și dacă luna nu apare / Cînd ceru s-antristat / Muza mea e călătoare / În tr-stele m-a lăsat / Și dacă nori s-au oprit / Și vîntul se pornește / Poate că ai oboșit / Iar doru-mi tot mai crește”. Aș minți dacă n-aș recunoaște efectul benefico-odihnit, pe care mi l-a produs această compunere.

MONICA — București. Aveți ceea ce se cheamă, darul aluziei învăluite — Cum el nu se cade a fi ignorat, așa cum o face adre-santul necunoscut al sentimentelor dv., citez poezia „Recep-ție”: „Printre haîne negre, dem-ne / Aștept semnele secrete / Care să mi te însemne / Prin-tre-aceste vechi afecte / Și prin fumul ce voalează / Și uete-mbătrînite / Privirea mea spio-nează / Insinuări și gesturi o-colite / Dar concentrarea ta so-

lemnă / Nu-mi simte aurul din plete / Și așteptarea mea eter-nă / Vrea gesturile mai comple-te”.

Asta ar însemna, ca aștepta-rea, să înceteze de a mai fi e-ternă, totuși. În fine, o să ve-deți dv.

BOGDAN MIHAI — Timișoara. Destulă siguranță în expresie, dar talentul dv. se exercită pe jăgășuri cam bătuțorite. Se de-tasează „Final”. Mai trimiteți.

PERNEȘ ILEANA — Giurgiu. Singură „Pără titlu” depășește, oarecum naivitatea celorlalte compuneri. Deocădată, nu mă pot hazarda în aprecieri defini-tive. Perseverăți și, mai trîrziu, reveniiți.

ZANEM M. — București. Versuri, din care citez: „Voi obeliscuri scunde ce amăgiți fința / S-as-cundeți sub corole de roze umi-lînța / Aveți pe astă lume o misiune crudă: / Să ștergeți în tăcere o frunte ce asudă”. Obeliscuri care șterg o frunte ce asudă! Frumos. Totodată ne anunțați: „Mă ofer ca voluntar să tratez teme (cu caracter literar sau de generalizare filozofică) propuse de către redacția dv”. Sînteți mult prea amabil, zdu. Ar fi nedrept să acceptăm acest sa-crificiu. Nu.

Cezar BALTAG

robinson din zăpadă

are parte de acest „Bună ziua babă Floare”, și chiar ea a înțeles și a făcut. (Nu era proastă creatura). Și nu știu de ce, m-am simțit străină ca școala care ardea primăvara trecută. Și vîntul îmi încălzea umerii cu goană ca o carte sfîntă citită pe o insulă pustie.

„Și pe această insulă căpitanii de vas i-au a-ducut lui Robinson un cal și i-au spus: Fuși, la-să-ți regatul; și au căzut înaintea soarelui. Dar Robinson care tocmai clopotea o pirogă s-a tras mai la umbră fără să se uite în jur, și pieptul i se răcise de tristețe. Luați-l, a spus, căci face prea mult zgomot. Dar căpitanii au rămas pînă la adînci bătrîneți și au fost îngropați în nisip cu fata spre sud”.

— Acum Robinson a rămas mai mult singur. Nici noi, cei din Clubul Inocenților nu avem timp pentru el.

Atunci Frances a spus că mint. Și totuși nu. Și eu eram foarte singură în dupămasa aceea cînd ea s-a așezat în fața mea.

„În pădure călăreții băteau coaja ciuburilor și zinele adormite pluteau pe rîu cînd nu am lăsat chitările într-un anotimp vinovat și pasărea lui Robinson a țipat tare la marginea cimpicii”.

N-am mințit, e clar.

— Sînt oboșită, a spus Frances.

— Și eu desigur. Aș vrea să mă întorc în repaos.

Dar ea s-a gândit la Clubul Inocenților. Și chiar m-a întreat, căci nu știa.

— Ce este Clubul Inocenților?

— Clubul Inocenților este în pădure. Ieri a venit acolo Robinson, îi era foarte frig și a făcut focul, pe urmă ne-a povestit ce bolnav e. Și-a dat seama că nici jurnalul n-o să-l mai scrie: ar fi foarte egoist din partea lui, acum cînd s-a fă-cut constructor de vapoare. De cursă lungă.

— Cursă lungă?

MIHAI CONSTANTINESCU — „COMPOZIȚIE”

TUDOR VASILIU

de pe mal

Imi țineam respirația. Trebuia să le arăt celor de sus, de pe mal, că sînt rezistent, că pot sta în apă mai mult de două minute.

Aveau toți aerul unor tacumuri de alpaca rînduite a simetrie, la periferia unui mese rotunde.

Nu-i auzeam cum numără, dar speram să numero, ajunsesem cu numărătoarea la două sute, apa devenise un amestec scrbos de alabastru și alabandină, gustul iute de alaua îmi împinzise gura, și în jur, în jur se împieclea lanțul spectatorilor, al celor care nu

credeau că pot sta două minute în adîncul apei. Nu-măram, trecusem de două sute cincizeci, apa căpătase un galben de alizarină, în timp ce în jur înce-pură să sboare alcionii, o, alcionii, și țipete golașe, nu-măram, era deja prea mult și m-am opintit să ies la suprafață.

Și de-abia atunci, o, de-abia atunci, am observat că îmi legaseră o piatră de git, și am înțeles de ce se strînseseră, se strînseseră!..

Declarație de dragoste

Atotștiitor nu am fost niciodată, dar știam în schimb întotdeauna orea multe pentru a mă putea numi fericit. Am fost autor de articole, dascăl, uriașă sinteză, reacțiile oamenilor ale apei și animalelor, sau ale vântului, au fost ușor lesne calculabile pentru creierul meu ochii femeilor șoldurile, sinii lor, explicate biologic, înădăituri de grăsime rotunjite. Pentru toate acestea am plins amar. Am pus în funcțiune aparatul ochilor al glandelor, al sufletului. Am fost o mașină care lacrima.

Te iubesc pentru tot ceea ce nu ști (Fără informații nici un aparat nu poate lucra. Aleluia)

Mașina om

Acolo vine omul. Ride fiecare fir de iarbă de această mașină ineficientă, un colaj doar, de fapt o combinație pop-art de neajunsuri.

Dar ei se ajută. Firele de iarbă rid și mai tare. Dintr-o datorie convențională, când nevoia urlă în junglă, intensitatea proprie se pune în priză la celelalte. Reminiscențe de curent slab.

Dar tristețea unei fetițe când i se sparge păpușa, ea reușind să și plîngă, După zece ani nu mai simte nimic, simte doar răcoroasă prin schelet strălucirea capului de mort al eternității.

Însă cel mai trist lucru e moartea avangardiștilor, a sfinților proștii a bătărilor de covoare ale convenției. Cel mai trist lucru e moartea lor tristă ca nimic altceva în acest secol. Asta îl lasă însă rece.

Căci el a uitat deja de când sporovăiește într-una și asta se cheamă expresionism iar expresionismul e de mult depășit.

A 203-a elegie

Idealul meu de a nu deveni vreodată sportiv s-a realizat. Niciodată sufletul meu nu s-a bucurat de iarnă.

El nu e las. Vechea scribă în fața vieții elegante o combate, și hrănește cinsit cancerul în tabac și țuică fiartă, și cu o dragoste calculată de infinituri învinse într-un stil cosmic.

În fața morții nu devine gălăgios căutînd să o țină la distanță, sau implorînd-o cîntă imperceptibil, deoarece prin moartea mea natura se sinucide.

Lucrurile

Molan amestecat cu tristețe. Doar a doua rămină, întrecînd în zbor, și filifutoare albastru, materia, trasă prin alge. Cu orizontul mărilor care etern se pregătesc de moarte, al căror sfîrșit început e, dar nu se va sfîrși niciodată, ultimele moluște iau atitudine coraline. Atmosferă de apă cu singure alese lacrimi puncte de odihnă obiective, în sudul plinsului. Înghetată căldură, albastru de-a binelea și lucrurile par la fel de străine ca niște oameni. În românește de Vasile VLAD

moartea obiectelor

„Cuvîntul vostru să fie da, da sau nu, nu: restul vine de la diavolul”.

Apostolul Pavel

Privind-o pe Tony cum despacheta geamantanele, cu o febrilă și îndelung reținută lăcomie a minilor (ascundea în această dezordine și abandon al mișcărilor ceva, totuși, din secretul corpului ei elastic, atent, antrenat la supunere ironică), Paul simți a nu știu cîta oară, cu aceeași neplăcere asemănătoare spaimei, că apartamentul lor răsfîrgea din fiecare colț, ca un fel de secretă ostilitate a zidurilor, reflexul eforturilor atît de impropriu naturii lui ascunse, pe care trebuise să le facă timp de aproape un an pentru a-l obține... Așteptările la Sfatul Popular, unde avea totdeauna oară fixă, dar mereu interveneau, previzibile, probleme urgente și tocmai pentru că tovarășul M. cu care era în relații învecinate cu prietenia îl prețuia sincer, îl făcea să aștepte, convins că Paul va înțelege că pentru întrevăderea lor e nevoie de un timp care să le aparțină exclusiv și că acest timp circumscris constituie pentru tovarășul M. un moment plăcut în programul atît de încercat al zilei. O dată intrat, urmau lungile ocoluri, inevitabile ca un protocol: situația internațională evocată intim, în detalii mici, ca și cum ar fi fost vorba despre grădina lor, sau despre întimplări de la vînătoare și pescuit. Acest mod de-a comenta familiar — îngrijorat frămîntările contemporaneității stabile între ei aparența sau poate realitatea unei comunicări superioare, a unei băi igienice în Istorie: dar din nefericire Paul simțea că imediat după frecvențarea acestor înălțimi labile nu putea cere urgentarea obținerii apartamentului, ar fi fost indecent, așa că lăsa să apară o pauză sublimată, o pauză obosită — dacă nu intervenea salutar telefonul pe fir direct, după care știa că va urma întrebarea jovială: „Ei și pe la voi, ceva noutăți, ceva?” și atunci Paul povestea cu volubilitate îndulgentă citeva anecdote recente din lumea literelor și artelor: tovarășului M. îi făcea plăcere să asculte noutăți picante despre scriitorii pe care îi studiasă în timpul absolvirii Universității fără frecvență. În perioada aceea, deși știa despre cei mai mulți amănunte pe care nici nu bănuia că ar putea fi cunoscute, cărțile lor deveniseră pentru tovarășul M. o realitate surprinzătoare, nu o sublimare a vieții, ci viața însăși: se transformaseră într-un teritoriu geografic și sociologic concret în care se mișcau eroii pozitivi și negativi: cărțile reflectau, oglindeau sau infățișau momente importante ale epocii și aceste momente trebuiau clasificate, așezate într-un context mai vast al unei viziuni unitare despre lume definite în cele patru sau cinci principii ale realismului-socialist. Iar autorii lor, din moment ce făceau obiectul unor cercetări universitare, își pierdeau intrucivă identitatea carnală, prestigiul literar și tiparile îi așeza în rîndul lui Eminescu și Caragiale, cărora timpul și admirația națională le dădea proporții de mit și de sfințenie: așa că era plăcut, amuzant și conșolator să afli că unii se mai îmbată, au neplăceri conjugale, manii, naivități sau nici meschinării. Pe măsură ce comunicarea între el și tovarășul M. căpăta aspectul unei complicități ușor protectoare față de ceilalți, Paul realiza, cu buzele uscate, că momentul cererii devine tot mai imposibil și într-adevăr după un timp tovarășul M. se uita la ceas, cu discreție jenată. Atunci, uneori chiar după ce-și luase rămas bun, Paul „își aducea aminte” pentru ce venise, dar cuvintele cu care cerea erau sleite, neconvingătoare, tocite, fără încărcătura emoțională, iar M. îl privea cu o bruscă și surprinsă ostilitate. Nu se vedea, bineînțeles, nimic pe fața lui obișnuită cu disciplina mimicii decît o atenție ceva mai gravă decît ar fi fost necesar; îl întreba uitat: „Cum? Nu s-a rezolvat încă?” nota ceva pe o agendă, îi spunea să-i dea un telefon săptămîna viitoare, ceea ce însemna încă o săptămîna de locuit provizoriu pe la vreuna din casele de creație, sau la prietenii, reproșul mut și batjocoritor al lui Tony, pe care Paul îl simțea ca pe o negare necristalizată a virilității lui: în clipele acelea se infuria, striga că data viitoare o să bată cu pumnul în masă, o să facă scandal, știind în același timp că nu va face asta: ar fi atras un Nu politicos, cu atît mai definitiv cu cit acest Nu s-ar fi prezentat sub forma „condițiilor obiective” și a ofertei unui apartament într-un bloc nou, lucru imposibil de refuzat; ar fi însemnat din partea lui Paul, afirmarea imprudentă a faptului că el se consideră deasupra tuturor celor ce locuiesc acolo și că statul ar fi obligat să-i creeze lui, condiții speciale, într-un cuvînt, călcarea convenției egalitare. Cînd primîra, în sfîrșit apartamentul într-unul din cartierele liniștite desuete și inverzite (operația aceasta necesitase găsirea de locuințe corespunzătoare pentru epavele vechii societăți care locuiau acolo și care, simțindu-se solicitate, ridicaseră piedici nesfîrșite, ca un fel de tirzie și tenace răzbuinare) Paul își dădu seama că niciodată nu va fi la largul lui aici, că această casă nu va fi a lui, că nu va putea lucra aici, așa cum n-ar fi putut lucra într-o sală de așteptare, sau cînd știa că trebuie să facă o călătorie. Poate și pentru altceva: apartamentul era splendid: patru camere, scară interioară, cheminele de marmoră, baie negru-albăstruie, îi dădea senzația că s-a introdus aici prin fraudă și nu era capabil să-și găsească echilibrul în provizorat și mai ales, pentru că, oriunde s-ar fi așezat, purta în el amintirea unui alt timp, ciudată caricatură înduioșătoare, despre care nu vorbea decît atunci cînd era în dispoziția aceea euforic tandră a foștilor deșinuți sau veterani ai războiului care, pentru a spune ceva realmente comunicabil și fără efort, celor ce-i ascultau, inventau sau își aduceau aminte numai de episoade vesel grotesci, învăluite într-o binevoitoare ironie care se adresa nu împrejuriilor propriu-zise, ci eventuale

al Istoriei sau Destinului și era un fel minor de revanșă a individului X, asupra acestor relații imponderabile.

Privind-o pe Tony cum se bălăcea (acesta era termenul, n-avea nimic peiorativ, deoarece Tony avea în clipa aceasta detașarea concentrată a copiilor cînd se joacă în baie) în mijlocul pantofilor, rochiilor, pălăriilor, sticlelor de parfum, borcanelor cu fond de teint, Paul își spuse că în fond îi datorase toate eforturile, neplăcerile, solicitările acelea umilitoare la care nu voia să se gîndească: și pe urmă aranjarea casei crease între ei o nouă intimitate mult mai

sau Anagnoste, închipindu-și că mobilele acestea, salvate din naufragiul clasei ei și sint confiscate, ca moșile, sau vîile, sau fabricile; în timp ce fiica ei Medy, prietenă cu Tony care-i mai făcea rost din cînd în cînd de cite o traducere, număra cu agilitate fanariotă hirtiiile de o sută, își umezea abundent degetul și le făcea semn stînjinită să n-o bage în seamă, cerșea o mică indulgență față de instinctul de proprietate, singurul care mai pulsa intermitent în bătrîna boierească oarbă; dar la plecarea, în timp ce le făcea mici semne inutile, deplasate, ca într-o gară sau într-un port, văzura cum și

te, care pretindeau redingote și malakofuri și în mijlocul cărora în „blue Jeans” sau în hainele de fiecare zi, părea un rîndaș pofțit la conac pentru a primi ordine. Tony făcînd una din rarele greșeli în ceea ce-l privea, încercă să-i învingă dușmănia care se manifesta iritat și intempestiv, spunîndu-i cu veselia aceea factice și nervoasă pe care o arbora cînd nu credea în ce spune că erau, oricum, valori sigure. În gura lui Tony, fiică de mare negustor en gros și en detail, nepoată de industriaș care avea la Belu un mormînt suprarealist pe care scria „Aici odihnește d. Tancred Dascal, primul fabricant

ANONIM — „SCENA DE LUPTA” (Suvevița, 1605)

durabilă decît întîlnirile pătimașe, pe furis, în garsoniere imprumutate cu ora, sau în provincie în hotelurile unde luau camere separate și se strecurau pe furis unul la celălalt de-a lungul coridoarelor pustii. Tot ce se găsea aici fusese căutat îndelung, prin toate colțurile orașului, în lungi expediții nu o dată aventuroase: iar faptul că fiecare obiect avea o poveste a lui, pe care el și Tony o trăiseră alături, sau o inventaseră, crea o unitate de stil în ordine spirituală și epică, le dădea un fel de titlu de proprietate morală, anulînd semnificația întîmplărilor

pe fața ei uscată și măslînie, curgeau lacrimi galbene, de hepatică...

...Covorul, un Tebriz arămiu, cu o subtilă scinteaie moartă, altă întimplare, fericită: Tony cultiva prietenia unei vînzătoare dela Consignația, fată bătrînă, adipoasă, care o iubea aproape anormal și bineînțeles nu voia să primească nici o recompensă pentru faptul că-i anunța, de urgență, cînd apărea ceva interesant: Tony îi oferise un fel de prietenie maternă, o invita de două ori pe săptămîna să ia ceaiul (Horniman's, sau Ridgway, sau Lipton) și cum vînzătoarea, fată

de conserve (ghiveciu) din Galați și care rupesese cu clasa ei din 45, devenind una din puținele activiste frumoase, intelectuale și neobosite ale anilor aceluia romantici, plini de mizerie eroică, acceptată cu recunoștință ca un fel de răscumpărare ascetică a originii sociale, cuvintele acestea „valoare sigură” erau, pentru Paul echivalentul unei trădări, sau a unei cumplite de bine și îndelung mascate ipocrizii originare. Multă vreme, după aceea, el simți nevoia s-o umilească în public amintind această discuție să caute semnificații politice și sociale, unei fraze spusă doar pentru liniștirea serupulelor lui, în fond stupide și conservatoare (Pentru că își dăduse seama mai tîrziu, există și un conservatorism al romantismului revoluționar, încăpătînat și crispat în fața evoluției firești a lumii și societății și el nu este numai apanajul unor oameni mai în vîrstă în care trecutul se identifică organic cu tinerețea apasă, și devine uniformă idilică și strălucitoare a acelei tinereți). Dar exista în lumea pe care o frecventau, (el tîna profesor universitar, critic și eseist în plină ascensiune; ea, redactor-șef al unei reviste pentru femei, deseori criticată și de aceea foarte căutată: un fel de presiune secretă — ca și cînd epavele claselor exploatoare, vînzînd pentru a putea trăi, resturile strălucirii lor apuse, predau în același timp șafeta estetică și secretul home-ului, semnînd prin aceasta abdicarea lor, în sfîrșit resemnată. Era, desigur și o altă explicație, mai vulgară, pe lângă aceea a valorii de schimb la caz de nevoie: toate lucrurile acestea vechi, meșteșugite în epoci în care timpul avea o altă acoperire, erau durabile, încăpătînat durabile: culele stăteau în locul lor și cleiul avea rezistența stranie a aceluia liant necunoscut pe care-l foloseau romanii ca să prindă între ele dalele de piatră ale drumurilor lor orgolioase. Un scriitor celebru, admirat și imitat pînă la sațu, figură strălucită și proteică, arborînd cu infanțită seriozitate un tip de bufonerie pe care cei mai mulți o gaseau erasmiană, scrisese un roman în care apărea ca un succes major al socialismului faptul că doi tineri, muncitori, membri de partid, încep să folosească degajat și firesc pahare de Murano în locul ceștilor de tînichie, sensul acestei metafore realiste fiindcă revoluția, după ce-l eliberează pe proletar îl și afinează estetic, făcîndu-l sensibil, prin intermediul lucrurilor patinate de timp, la valori transcendente și la dimensiuni care scapă unei biografii fatalmente rudimentară și manicheistă.

Mai tîrziu, după ce o cunoscuse mai bine pe Tony (se căsătoriseră pe neașteptate, stupefîndu-și cunoștințele, după abia o lună sau două de relații ascunse și complicate: ea părăsise o situație familiară strălucită, un soț cercetător științific de renume, bucurîndu-se în același timp de un mare prestigiu politic) — poziția lui față de vechituri cum le spunea voit și apăsător plebeu, evoluția, la început prin fantazie vindictivă. Dialoga îndelung, în cadrul unor puneri în scenă impresioniste, cu foștii proprietari, le explica în formule morale dispariția lor inevitabilă și le reproșa că n-au avut ultima demnitate, aceea de-a nu se despărți de lucrurile lor, blazoane odată utilitare, de-a admite politicologic ca ele să aparțină altora, un fel de prostituție — caracteristică de altfel întregii lor mentalități — numai pentru prelungirea inutilă a unei existențe larvare și istoric-inestetică.

Și mai era în sfîrșit ceva: irezistibilă lui poftă de contrast. Acum 15—20 de ani cînd eleganța vestimentară era condamnată și

Desen de DAN BÂNCILĂ

anterioare ce se petrecuseră în prezența acestor mobile...

...Seauenele Louis XV, cu aurul ușor innegrit și înduioșător, crăpat, ca niște riduri abia vizibile, păienjenoase, dar cu o tapițerie șocantă, exploziv exotica adusă de Paul din Argentina... („Mes chaises! Tout ce que vous voudrez mais pas mes chaises!”) scincea, oarbă, bătrîna Roznovacă, sau Ghikuleasă,

de preot din Sibiu, era maniacă și trăia sentimental destinul fiecărui lucru ce-i trecea prin miini, le semnala apariția unui serviciu de ceai englezesc, greu, solemn și înghețat ca un uriaș plumpudding de argint.

La început Paul, a cărui viață boemă se prelungea peste vîrstă în general admisă, fusese iritat de acest „engoutment” pentru obiectele acestea de mai multe ori moar-

fericite

de
TITUS POPOVICI

suspectă, ea însemnând afişarea ostentativă a individualismului rebel, dacă nu mai mult. Paul își îngrijea aproape maniac, singurul lui costum și singura lui cravată, savurind ca pe o băutură volatilă admirația fetelor și „criticile” morocânoase ale colegilor. Astăzi, când cravata devenise o obligație, la fel cu pantalonii fără manșetă și vestoanele cu șiluri. Paul venea la cursuri, la teatru și la sedințele mai puțin importante ale Ministerului Culturii unde ocupa un post important de consilier, în haine de piele, cămăși cadrate, pulovere cu col roule și contrastul între înfățișarea lui de intelectual cam interiorizat și ușor maladiu, cu păr blond, moale, viu, ochelari cu ramă de aur și îmbrăcăminte sportiv-virilă îi dădea, interior, liniștea durabilă a detașării de prejudecăți.

Poate de aceea îi plăcea singurul tablou din salonul unde erau acum (celelalte, multe, clasice, în biroul-biblioteca) **portretul oficerului de dărăbani**, căruia ei doi îi făuseră — sau avea cu adevărat, nu-și mai amintea, — o vagă legătură de familie cu Tony cu care și semăna de altfel, surprinzător: frunzele ivorie degajate de kalpakul leșesc în patru colțuri, tivit cu argint înnegrit, ovalul transparent al feței, favoritele lungi, mătăsoase, a la Pușkin, ca niște bucle de față scăpate din coafură, buzele umede, frumoase, cam mari, plisate de o langoare orientală și mai ales ochii, în care dăntuia o veselă lumină indiferentă, o mândrie puerilă pentru uniformă lui (era probabil din vremea lui Cîrlova: „Steagul, iată, îl fiște! Slava iată-o că lucește! Corbul ia-și s-a-nălțat!”) mult strînsă pe talie, verde bouteille, cu pasamenturi roșii, surprinzător de modernă. Paul putea sta la nesfârșit în fața acestui **portret**, pentru că există asemenea tablouri de a zecea mină, — ca care unii, cărora le sint destinate în vestimentație, stabilesc misterioase comunicări. Astfel, **oficerul de dărăbani** în uniforma armiei naționale renașcută, care era o strănie colecție de elemente din toate uniformele veacului acela, îi sugera lui Paul Holban o circumstanță mică, plecată într-o rină, sub un mal de lut negru, o circumstanță afumată cu un foc mormon convulsiv în vatră și o uriașă mămăligă de aur răsturnată direct pe blana masivă și soioasă a mesei. Acolo, într-un, colț, seșea Paul îmbrăcat în uniforma aceea heteroclită, se bucura de pielea lui pe care se uscau hainele ude, fumegând, iar bangul din umbră îl privea cu ochii pe care trebuie să-i fi avut locuitorii Sodomei, când au văzut arhanghelii.

Dar acum, după aproape o lună în care tipise din țară, imaginea afumată și năivă nu putea recompune starea aceea de bine, de singurătate nădușită și proteoare și pe neașteptate, ca un frison de febră, îl invadea oboseala care-l urmărise tot timpul la Paris, o grea și lincedă oboseală a spiritului, în zilele de tensiune ale Conferinței la care fusese delegat. Nu era emoția sau teama că nu va fi la înălțime, ci un inexplicabil sentiment de superioritate în fața atitor somități literare, față de care mulți ani înainte avuseseră sentimentul tovarășului M. că, acele somități nu au o existență reală, ci simbolizează diafan și necarnal, culturi prestigioase... („Je prie nos collègues, revetus de la dignité du prix Nobel, de bien vouloir prendre place à la Présidence”)... Din acest sentiment de superioritate pe care-și propusese să-l analizeze cu senzația că el ascunde semnificații majore, decurgea și conștiința foarte precisă și deloc vinovată a inutilității enorme a unei Conferințe între Est și Vest despre „Le roman contemporain et ses directions” care, așa cum se așteptase se transformase într-un dialog între surzi, fncit la urmă, după subtile intervenții pline de grijă pentru salvagardarea coexistenței pașnice, în care fiecare din cele două părți căutau aluziile reci și intransigente din perioada războiului rece, se ajunseseră la un schimb de metafore în care literatura era comparată cu un avion, scriitorul cu un pilot, căruia nu-i poate fi indiferent încotro merge și ce anume transportă. Dorința de comunicare de „schimb de păreri” cum spune formula eufemistică, ascundea însă inevitabil voința tenace a fiecărui interlocutor de-a-l face pe celălalt să renunțe la părerile lui și să-și însușească pe cele adverse, ca și cum lucrul acesta ar fi depins de bunăvoința sau de reaua credință a unuia sau a altuia. Intervenția lui fusese urmărită cu interes mai mult decît politic, dar Paul își spusese tot timpul că această solitudine nu se datoră ideilor de altfel foarte cuminți și vag conciliante pe care le expusese, ci faptului că în acel moment țara pe care o reprezenta el se găsea în atenția generală, nu de ordin artistic. Franzeza lui, mai ales, fusese remarcată elogios și asta-l scosese din sărite. „Ne cred niște boșmani, capabili doar de articulații primordiale” — la fel cum acum un an, într-o situație asemănătoare îl jignise faptul că nimeni nu remarcase cit de firesc se exprimă în limba lui Corneille. („Li se pare normal să le învătăm limba, așa cum li se pare normal ca portarii de hotel, chelnerii marilor restaurante, în general personalul de serviciu, să fie poliglot”).

Redevenise vioi și precipitat vital, în forma lui obișnuită abia în avionul TAROM, mirosind un plastic încălzit, când aparatul se ridicase ușor, oferind prin geamul din sticlă, ca pe o atenție grațioasă a comandantului, imaginea albăstruie a obraznicului oras.

La Viena, în aerogara cu miros de ciocolată cu lapte Mokka, ziare proaspete pe hirtie lucioasă și parfumuri verzi. La masa unde își cheltuia mărunțișul rămas prin toate buzunarele, pe un scotch cu Perrier, se așezară doi compatrioți, funcționari tineri în comerțul exterior și, cu acea invariabilă soli-

daritate națională a oamenilor care călătoresc mult, după ce ani de zile nici n-au îndrăznit să vizeze la așa ceva. Le făcură lui și lui Tony o fantastică lecție de geografie mercantă: La Djakarta, înainte de lovitură de stat militară, se găseau cele mai ieftine stofe de mohair tropical; la Istanbul, la bazar, dacă poți suporta mirosul înfiorător de subteran istoric, mantourile de piele și aurăria „foarte frumoasă lucrată, cu arabescuri” sint aproape gratis; la Roma, la Porta Portese, duminică, se pot lua pe o bagatelă tot felul de haine militare din surplusurile armatei americane, „dă-i dracului, că știu să fie eficiente”; La Stokholm cu două sticle de țuică a 45 de lei kilul ești un om făcut, încolo, în mult laudată Suedie, cu tot nivelul ei de viață, e o plăcintă uriașă și amindoi izbucniseră în ris, dînd de înțeles că nu se plăciseră deloc acolo, erau doar bruneți la Copenhaga sint străzi întregi unde se vind „la liber” cărți și ilustrate și reviste pornografice; e fantastic să vezi perechi tinere, unii căsătoriți după toate aparențele, răsfoind cu un fel de științifică curiozitate, colecțiile acelea obscure.

„Erau amindoi tineri și frumoși și vorbeau fără încetare, aproape febrili, într-un puternic consens, ca și cum ar fi repetat în fața unui public intimpător repertoriul viltorilor lor bătrîneți pensionare: acum se întorc în țară, pentru două săptămîni; au făcut treabă bună, citară la rezezeală citeva nume de industriși cu o jovială și proteoare aproape, familiaritate. Li se părea ciudat că formalitățile de încheiere a unei afaceri sint atât de simple „acolo”; tot timpul avuseseră senzația că va veni cineva, un „for superior” al lumii capitaliste, care va ridica obiecții suplimentare, va anula eforturile lor, dar nu! Seara erau invitați meru la masă, așa că au reușit să economisească toată diurna și făcură amindoi, în același timp, un gest justificativ spre maldărul de bagaje de mină printre care, bine ambalat, încit ajunseseră inform, trona un cărucior de copil pe arcuiri înalte, ca o calească în miniatură.

Tony îi asculta amuzată, cu surisul ei prevenitor, același și când era o mască și ea se gîndea la altceva, sau cînd realmente — așa cum se întimpla acum — o interesau cele spuse: Tony putea să facă disjunția automată și fericită între întimpările vieții și semnificațiile lor mai generale, în timp ce Paul, cu un fel de minie nerăbdătoare, le ames-

Genunchiul rotund și insolent al aceiași Tony care nu se putea hotări să adune lucrurile pe care le împrăștiase pe covor; le așeza, le schimba meru ordinea, ca într-un joc cu soldați de plumb; rochiile întinse pe jos, netezite posesiv cu palma, păreau schemele palid colorate ale unor femei cu trupul de fum... pantofii dela „Bally” și dela „Andre” și dela „La Belle Jardiniere”, hirtile mătăsoase ale ambalajelor, coroane de flori în jurul corsetului care trona în mijloc, zeu negru, de un erotism publicitar.

Ea stătea în genunchi, printre lucruri, cu capotul desfăcut și miinile cu degete prelunghi și spirituale, odihnindu-se sau uitate dealungul coapselor de ambră, cu buzele strînse, mirate și ochii mari și goi de copil incredul.

Paul simți chemarea obscură a acestei singurătăți, ca pe un șoc, ca pe o provocare. Se lăsă să alunece din fotoliu, încet, îndelung, pe covorul cu frunze de aur vechi și mort, care-i mingiea electric podul palmelor și se apropie de ea, de-a busilea, cu suvița blondă căzută în ochi, acordînd apropierea aceasta cu vibrația subită care-l invadase, ca o băutură fumurie.

Corpul ei tresări, surprins, cînd Paul îi ningiea umărul dezgolit și privirea ei veni de departe, din zone pe care el nu voia să le cunoască, de care se temea și voia să le învingă acum, s-o aducă înspre el supusă, pasivă, așa cum nu se întimpla decit rareori, cînd dragostea lui semăna cu o agresiune izbită.

Ea se lăsă să aluneca ușor, pe spate și Paul simți o clipă dorința violentă de-a-i astupa gura cu palma, să nu spună nimic, să nu intervină, ca de obicei, pauza aceea fioroasă cînd ea trecea în camera de baie pentru ritualul igienic cînd nu vrei să ai copii și el rămînea profund umilit, redus la rolul de obiect, izgonit din intimitatea singerie a preliminarilor dragostei.

Tony rise scurt, gutural și rămase crucificată; numai degetele ei în mod ciudat libere se încurcaseră în mormanul de lenjerie întinsă, strălucitor ca o frișcă. Rîdea meru, cu ochii închiși și în timp ce buzele lui alunecau aerian și precis peste netezi-mea răcoasă a gîtului ei, Paul înțelegea de ce o batea soțul ei dintii și de ce Tony răbdase atîta timp loviturile lui exasperate: avea ceva de plantă carnivora, așa cum stătea albă, nemișcată în timp ce dorința, lent,

CICI CONSTANTINESCU — „ORĂȘ IARNA”

teca tot timpul și pe aeroport, ascultînd amuzat la început pâlăvrăgeala aproape senzuală a celor doi comis-voiajori socialiști, pe neașteptate îi veni să-i întrebze cu acel ton inchișitorial care se folosea la cadre prin anii 48—50, ce-au fost părinții lor... Desigur țărani, amindoi aveau oasele late, sănătoase și pofta de viață care nu selectează încă, iar călătorii lor, în interes de serviciu, erau și o revanșă împotriva imobilității seculare a strămoșilor lor, care aveau mai mult timp să privească cerul și arborii și pămîntul, dar ei nu știau asta.

La un moment dat tăcură amindoi, nu pentru că ar fi realizat brusc imposibilitatea de-a comunica într-un timp limitat ceva din personalitatea lor ci pentru că Tony își încrușșase cu nonsalanță picioarele, dezvelite pînă sus la coapse de rochia mulată, „pret-ă-porter” de la Saint-Laurent, iar privirile lor se lipiră cu insistență de pulpele ei lungi, strălucind mălăsoș și amindoi se rușinară ancestral bătîndu-că el, Paul, ar putea întui senzațiile lor firești, vîzînd în privirile lor umed aprinse altceva decît o admirație pură: erau tineri, lipsiseră mult de acasă și acum, fascinați de picioarele lui Tony, așteptarea pe aeroport li se părea subit insuportabilă: se și vedeau ajunși acasă, în pat, cu nevestele lor tinere, printre cadourile răvășite pe ceearcaf, repede, scurt, ca o dovadă că le rămăseseră credincioși în mijlocul tentațiilor în care abundă putredul Occident. Unul din ei întrebă, cu vocea schimbată, cu ce ocazie fuseseră la Paris, și Paul simți nevoia stupidă să-i epateze și le vorbi de Conferința unde fusese delegat și la care asistasse chiar Jean Paul Sartre.

„A, „Sechestrații din Altona”” spuse unul dintre ei, probabil cel care ducea acasă căruciorul de copil; în timp ce celălalt, palid, cu dinții strînși își stăpinea pofa violentă de-a mingia o singură dată, ușor, aerian, genunchiul rotund al lui Tony.

ca o apă străvezie îi umflă sinii elastici, iar ceea ce începea să se petreacă între ei, acum, semăna cu o profanare, cu o acțiune subversivă împotriva miturilor care poplau viața lor. „Amer savoir celui qui on tire d'un voyage”... versurile îi veniră în minte ca un miros uitat, ca izul unei mincări, fără legătură cu dorința, fără legătură cu nimic; Tony se răsuci spre el cu o mișcare neobișnuit de tinerească, de proaspătă: deschise o clipă ochii și Paul fu cutremurat de strălucirea lor recunosătoare, niciodată încă văzută. În clipa aceea iubi cu intensitate aproape dureroasă casa lor, căminul lor, lumina tamisată a lustrei, umbrele de mătase din colțuri și ningierile lui deveniră muzicale, aproape paterne.

Nici unul nici altul nu auziră în prima clipă soneria, pînă cînd zbirnițul ei metalic umplu tot spațiul dintre ei, îl solidifică fără milă.

Tony se ridică în genunchi, își încheie capotul și privind-o, Paul își dădu seama că și el, în clipa asta trebuie să îi semene, în clipa asta amindoi aveau vîrsta lor reală.

— Du-te vezi cine e, expediază!... spuse Tony și firescul vocii ei risipi dorința, ucise clipa care putea deveni un lucru foarte important în viața lor.

Străbătul holul, mingie în treacă mantoul ei de vizon și blana îi fulgeră electric degetele, deschise ușa.

Coridorul era întunecos; se auzea zbirnițul liftului vechi care urca greoi, zdrăngînd din grilajele de fier forjat; în întunericul acela și în mirosul rece de sarmale care venea de sub ușa, dela vecini, stătea o femeie și înainte de-a-i auzi vocea joasă, despre care îi plăcuse să spună glumind că e o „voce de femeie păcătoasă”, știu că era Dana.

— fragment din nuvela cu același titlu —

Desen de CONSTANTIN DIPȘE

ȘTEFAN NICOLICI tigrul

— Vezi, n-am lipsit decît cinci minute! M-au luat acumulatorul, semnalizatoarele laterale, și capucul de la rezervor. Și acum te sui pe motor așa cum ești și pleci acasă. Eu am treabă.

— Ce vrei să faci. Întrebă femeia, privind vitrinele și potrivindu-și îndelung cascheta.

— Hai, du-te, suieră bărbatul apucînd o tandro de bărbie și smucînd-o neobservat pînă simți cum îi clăntăiea dintii.

Strada era plină de lume. Erau multe femei îmbrăcate în fuste colorate cu pielea netedă, maro. Vitrinele încercate și strălucitoare.

Anghel se privi mult timp într-o oglindă mare fixată lîngă ușa magazinului cu jucării. Vinovatul nu se arăta privirilor. Toată lumea avea o înfățișare cumsecade.

Strînse pumnii și intră în primul bar unde dădu pe gît două coniacuri mari.

Pe urmă s-a făcut tigrul și a ieșit pe străzi. Lumea îngrozită fugea din calea lui. Doar un băiat pe o străduță pustie rămăsese. Lăsase bicicleta sprijinită de un pom și se juca cu un cătel negru, cu o stea albă

pe gît. Îl răsturnase pe spate și îi băga mina între colții mici. Acesta mîria întărit și încerca să apuce palma mare a băiatului ajutîndu-se și de labe.

Dar cînd văzu tigrul care se oprise lîngă ei, privind fix și izbindu-și puternic coada de pămînt, se aruncă pe picioare și o luă la fugă schelălăind jalnic.

— Ce faci, mă, cu cinele, ce faci?!

— Nimic.

— Ba! Îl înveți să muste băi lepră! De ce îl înveți tu să muste?

Băția a fost scurtă. Tinărul nu s-a așteptat la lovitură atât de puternică și încercarea sa de ripostă se dovedi prost inspirată, infurîndu-l și mai mult.

Cînd oboși, se îndreptă de șale și oîță multumit, căutînd după țigări prin buzunare. Biciclistul se îndepărta descriind opturi mari și nesigure.

Sprijinit de un copac, îl aștepta martianul. Își mingia solzii provocînd mici flăme electrice urt mirositoare.

— Eu știu cine este hoțul, hirtii el scurt.

Anghel se îndepărta la început cu pașii rari, apoi la primul colț, o luă la fugă.

GEORGE GHIDRIGAN

fantezie de iarnă

Noaptea de sîmbătă spre luni venise în jurul orei zece dimineața, atunci cînd nimeni, dar absolut nimeni, n-o aștepta, cînd nimeni nu-i trecea prin cap că s-ar putea întimpla așa ceva, că ar fi posibil ca soarele să-și steargă la numai citeva ceasuri după ce răsărise fără să existe urmă de nor, și-odată cu dispariția lui, din senin să coboare beznă, întunericul deplin în care chiar și luna, intimidată poate, de miracol, să-și întîrzie apariția, pentru a nu mai vorbi de stele de care nu era nici pomeneală. Surprins pe neputusă masă — uzina electrică se defectase cu o zi înainte — becurile prinse-n lustre mai mult sau mai puțin elegante, atrinate de un simplu șnur erau neputincioase — oricît ar fi dorit să dea lumină le era imposibil s-o facă — spre bucuria lămpilor, luminărilor și opaițelor țîtute pentru orice eventualitate, care găseau acum prilejul să-și etaleze calitățile, dovedind o dată în plus, că sint indispensabile la fel ca aerul sau, cine știe — lucrul este discutabil —, ca apa potabilă. Spre ghinionul lor, chibriturile se terminaseră, brichetele refuzau să se aprindă, iar clasicul procedeu de a aprinde flacăra prin frecarea a două lemne uscate, se dovedea inutilizabil din lipsa de condiție fizică, sau, dacă vrei, de experiență a celor care se încăpățîneau să-l folosească.

Considerați dispăruți și desăvîșiiți, vircolaci, capete roșii, penaj aurii, picioare de broască — se învîrteau tehu prin aer căutînd cu disperare luna, sau cel puțin o parte din ea, din care să-și asimileze cit de cit foamea. Treziți din somn nru prea de vreme întrerupt, lilieci de culoare violetă — o împrumutaseră de la tichia Papei Alexandru — hotărîre după citeva clipe de buimăcesală că e vorba de o farsă, și deci nu trebuie să se deranjeze avînd în vedere că programul lor trebuia să înceapă mult mai tîrziu, un program fantastic de bogat — vor asista la metamorfoza oului în rac — la care prezenta era obligatorie. Bătînd vîntul, candelule erau stîse, faptul neîmpiedicînd însă că din mormintele mai vechi și mai noi să-și facă apariția simpaticii strigoi — de data asta mofuzi. Și totuși, ar fi fost cineva care să ajute cit de cit la destrămarea întunericului. Licuriciul era însă prea ocupat de onorarea atribuțiilor ce-i reveneau ca sot, așa că oricît a fost rugat, oricît a fost implorat să contribuie pentru un moment doar la alungarea beznii, răspunsul său a fost categoric: Nu! Am și eu dreptul la viață, descurcați-vă singuri. Nu! Aveți nevoie de mine doar cînd sinteți la ananghie! Nu! Acum sint ocupat. Cucuvelele — disret urmăriseră parlamentările, nu se putură abține aplaudăr, strigăr, entuziasmate: Bravo! Ai voință! Bravo! Ești un adevărat bărbat! Bravo! Să-i ia dracu! Chemat, superbul domn cu picioare de țap... de cînd se înmulțiseră adulterele își desființase coarcele — apără

pe neașteptate, sperînd să facă senzație, să fie într-adevăr privit la reala lui valoare, în sfîrșit să se impună. Neputînd fi văzut — regreta, dar n-avea ce face — sopti cu voce ademenitoare în care puseseră toate lecțiile de persuasiune, luate în decursul timpului: Veniți, veniți dragii mei, mai există încă lumină. Veniți dragii mei, încolonați-vă după mine, veți vedea adevărata lumină, veniți!

Ar fi continuat la nesfîrșit, dacă, chiar de lîngă el, sperîndu-l la culme n-ar fi auzit amenințator glasul brutal, de loc rafinat, al preotului răspoi: „Lasă vrăjia-lă! Nu ține!”

Vînd să demonstreze contrariul domnului cel superbu și picioare de țap, declară că butonul aparatului de ras, semiconductorii fiind în greută, gestul fu gravit, tot-tot inutil. Noaptea se făcea prapă mai neagră.

În epul pîrtiei de pe singurul munte rămas în picioare după ultimul cutremur, doi șcheri, scofindu-și ochelarii de soare, se lansară. Incrucîndu-li-se schiurile se răsturnară în zăpadă adormînd pe loc. Cu fauriele stîse — curios? — fără sirene — masina poliției porni zăbăuc să ajute la curățirea zăpezii de pe aleea centrală a orșului. Cum însă de la ultima ninsoare se scurseseră vreo patru luni, venise și vara, se întoarse pe-o parte, rotile-i zbirnițau, decise ca-n viitor să fie mai prudente. Scofindu ușor ușa cavoului numărul șapte de pe cărarea a cincea, al celui de al treilea cimitir ivit în urma războiului mondial se deschise, făcînd loc să treacă unul zepelin urias pictat de Salvador Dali în urmă cu 500 de ani. Găsindu întuneric, se bosumfilă, decise să se sinucidă. Neavînd la îndemînă nici un ac, nici un cutit, nici o cutie cu otrăvă, nici o funie, nici măcar un copac, se răzgîndi.

În aer plutea un miros îngrozitor de rîntas, Atrase, pisicile, cor pe patru voci, începură să miorlaie înnebunite. Mierlele cîntau: „Dumnezei și grijania...! Aprindeți odată lumina!”

Pierzîndu-și pliseul într-o încăierare cu cei care pînă mai ieri îi considerase frați, vulturul își înfipse ghiarele ascuțite în coafura singurei oi rămase calmă. Celelalte, surescitate la maximum, mincără ciobanul, își făcură din bitu lui biogudiri. Noaptea nu se mai sfîrșea... Căzînd din pat, vițelul de aur lovi din greșeală bă-tătura cînelui lup. Progătîndu-se să-l înșafce, acesta nimeri cu dinții pusca vinătorului care făcu: bum, bum, bum.

Deranjat din somn, paznicul de noapte chiiu sugrumat: Hoții!!! Sărîți, au venit hoții!!!

Temîndu-se să nu fie condamnat pe nedrept — i se mai întimplase — cosarul se ascunde în casa vîzezeului negru, profitînd de ocazie că acesta era în viaj de nunță.

Buifnțele își astupau urechile cu ceara furată în biserică „Maica Fecioară Prea Curată”. Într-un tîrziu adormiră cu toții.

„Generație și creație” de Mircea Martin

Ca și N. Manolescu la începuturile sale, Mircea Martin și-a preluat locul de cronicar literar dintr-o dată, cu stăpînire de sine și seriozitate, fără complexe, dar bănuim nu și fără temeri nemărturisite. Ritmul lent — lunar — (rev. „Amfiteatru”), oferea un dublu avantaj: pe de o parte, marea timpul de meditație, pe de altă parte, permitea confruntarea cu opiniile deja exprimate în presă (căci, trebuie spus, Mircea Martin a fost rareori primul care a scris despre o carte). Criticul a știut să profite de pe urma acestei situații — nu preluind, ci ambiționându-se să depășească, să aprofundeze — și însuși faptul că majoritatea cronicilor sale sînt în consens cu cele mai bune texte critice ce l-au precedat este o dovadă: criticul, chiar dacă împrumută anume idei, nu le lansa în cronică fără acoperire, și această acoperire, această demonstrare și justificare îi aparținea întotdeauna. O altă particularitate a cronicilor lui Mircea Martin este aceea că ele au avut rar în vedere debutanții, ceea ce a însemnat un alt avantaj — în sensul algerii unui teren mai sigur, și un dezavantaj — în sensul că i-au amînat mereu un examen definitiv pe textele complet virgine. Așadar, Mircea Martin n-a „lansat” autori, ocolind (cu sau fără voce) un risc, necesar ca un rău pentru un critic, preferînd în mod deschis autorii tineri dar, repetăm, mai puțin pe debutanți. Sumarul volumului de față (cuprinzînd numai cronici) evită un alt risc — cel al exercițiului pe textul clasic, unde, deși judecățile de valoare sînt în general stabilite, așezate, ambiția de critic ori numai cronicar a tîns și tinde, ca în atîtea cazuri cunoscute, să adauge ceva nou. Nu ne putem imagina însă că, mîcar în secret, Mircea Martin n-a cedat acestei tentații, amînînd includerea unor asemenea texte în chiar volumul de față numai dintr-un fel de „prudență” a criticului — amestec de indoieli și răbdătoare așteptare, căci nu se poate spune că Mircea Martin n-are conștiința scrisului său în așa măsură încît să se ignore. În *Argumentul* ce precede volumul sîntem avertizați (aproape cu aceleași cuvinte cu care avertiza acum cîțiva ani N. Manolescu, citîndu-l pe Lovinescu): „Așadar, o culegere de cronici. Numărul alt spun. Și adaug — dar nici mai puțin decît atît”.

Recitirea cronicilor publicate în pagini de revistă ne dă satisfacția (nouă și, credem, și autorului lor) să constatăm că „n-au îmbătrînit”. Propozițiile despre Adrian Păunescu, M. Călinescu, Ana Blandiana ori N. Breban se verifică la fel de exacte acum ca și atunci cînd au fost scrise, pe volumele de atunci, precum și pe volumele ce le-au urmat, ale acestor autori.

Criticul nu pare a avea preferințe pentru unul sau altul din genurile literare, scriind cu aceeași siguranță și seriozitate despre critică, poezie ori proză. Ceea ce nu înseamnă nici un tratament nivelor aplicat autorilor, și nici o modalitate unică de a comenta. Ambiția de a se plia textului pe care îl ia în discuție, respectîndu-i particularitățile, face parte din „fidelitatea” criticului, fidelitate care, în trecut spus, nu ni se pare o replică la „infidelitatea” declarată de N. Manolescu, ci mai degrabă o apropiere — denumită invers. De altfel, modelul N. Manolescu este avut în vedere mîcar ca limită critică — un model secret, imposibil de numit, din moment ce N. Manolescu și Mircea Martin aparțin aceleiași generații.

Apărut fără un „program critic”, cum spune autorul, volumul invită totuși la extragerea unor principii și norme după care e evident că Mircea Martin se conduce și ceea ce ne oprește s-o facem este, desigur, același lucru pentru care n-a făcut-o însuși criticul.

Comentariul la cărțile de poezie este cel mai întins și, poate, cel mai ambițios în sensul „întîlnirii cu conștiința unei opere” spre „a-i reda (sau atribui) o coerență semnificativă”. Se pornește cel mai adesea de la o „propoziție-cheie” de tipul „Marin Sorescu e un cinic al poeziei”, „Ion Alexandru își concepe poezia ca pe o dezvinovățire”, „Gheorghe Pituș aduce într-un plan de vitalitate telurică tristețea metafizică blagiană”, etc., pusă de obicei chiar în capul cronicii, amplificată pe parcurs și demonstrată cu textul în mină, ținta principală fiind „reconstituirea” unei viziuni sau a unui univers poetic: „Ardealul copilăriei apare ca un teritoriu stilizat sumbru, un fel de sat generic, apăsător de păcate vechi... în care somnul e tulburat de animale ale adineului, privighetorile au murit, salcîmii și brazii se umplu de rîie, plugurile și clopotele ruginesc. Această imagine e absolutizată prin proiecția într-un cosmos asemănător: stele se prăbușesc în hornuri, izvoarele se scufundă în pămînt, mîduva se re-trage din trunchiuri și urcă în lună, pietrele și păsările pleznesc de „nenoroc”, greierii sporesc în așteptare în porturi, aerul e plin de zgomot de oase și de „viori scîlcite”.

Procedul permite organizarea comentariului critic în jurul unui punct fix, director, dar totodată facilitează descoperirea erorilor criticului (preluate, de cele mai multe ori): „Regăsesc în proza acestui volum (Frig, de D. Tepeș — n.n.) o atmosferă bacoviană interpretată în registru absurd”.

Rareori polemice (de o polemică implicită, în orice caz fără numirea preopinientului), cronicile lui Mircea Martin nu se

constituie în replică decît față de scriitorul comentat și orientarea lor generală e afirmativă, într-atît încît ineseși reproșurile par a fi un ultim și definitiv act de „colegialitate”. În ciuda tonului aspru cu care sînt uneori formulate. Egal în această atitudine, Mircea Martin nu se lasă „corupt” nici atunci cînd discută cărțile de critică, deși mai toate propun un stil și o metodă aparte. Efortul de detașare, de obiectivare e evident și salutar. Pe de altă parte, comentîndu-i pe critici cu mai puțină „tolerantă”, Mircea Martin ar fi trebuit să aleagă și alegînd, ar fi trebuit să se „supună”. Ceea ce, dacă n-ar fi fost prea devreme, ar fi fost totuși prea neorgolios.

Pentru cine l-a citit cu regularitate pe Mircea Martin în paginile „Amfiteatru”, mai ales, surpriza nu mai poate veni de la textele în sine, ci de la modul cum aceste texte — fără destinația inițială de a compune un volum — se constituie într-o carte, adică într-o structură, atestînd un critic serios și de ținută, deocamdată fără un program teoretic manifest, deci, virtual, mai „liber”.

„Retrospective literare” de Teodor Vârgolici

Folosind în sens foarte larg noțiunea de „retrospectivă literară”, T. Vârgolici strînge în volumul de față materiale de valoare și interes diferit grupîndu-le în capitole cu o titlatură destul de convențională: Sinteze, Reviste. Scriitori.

Prima sinteză are ca obiect „romanul istoric românesc din secolul al XIX-lea”. Se fixează întii momentul și condițiile apariției romanului („în epoca de efervescență spirituală și de adevărată renaștere națională a pașoptismului”; „determinată de necesitățile obiective ale acestei epoci”), se trece apoi la romanul istoric făcîndu-se același lucru, se discută noțiunea de roman în accepția epocii, se comentează cîteva romane istorice și la sfîrșit se trag concluziile de rigoare. Materialul, ca de altfel întregul volum, interesează mai ales prin informația bogată, pusă cu generozitate la dispoziția cititorului, analiza concentrîndu-se asupra enumerării condițiilor în care a apărut și s-a dezvoltat romanul românesc, în speță cel istoric. Indiscutabil obiective, aceste condiții au în vedere, totuși, doar o istorie „exterioară” a romanului, determinată strict în spațiu și timp, o istorie reală dar nu unică. Că literatura străină (franceză, în deosebi) a impulsiona literatura română în toate compartimentele ei, nu poate contesta nimeni. O istorie „interioară” a romanului nostru, urmărind și „dînlăuntru” condiționarea și evoluția elementului epic ar fi sporit mult interesul față de acest material. În această ordine de idei trebuie spus și faptul că autorul are tendințe, dacă nu de a confunda, cel puțin de a suprapune istoria literaturii și istoria în general (observație valabilă și pentru alte texte din prezentul volum), tendință cu atît mai pronunțată, cu cît e vorba totmai de romanul istoric. Imprejurarea istorică a revoluției de la 1848 a condiționat, evoluția literaturii dar din ideologia pașoptistă s-a tras o platformă estetică pașoptistă ale cărei principii deși le citează, autorul nu o numește.

Cea de-a doua sinteză se referă la „ecurile lui Beranger în literatura română din secolul al XIX-lea”, fiind o lucrare de istorie literară, cu un interes mai limitat, pentru

de Miron Carțaș

specialiști și asemeni primei, menționabilă ca material informativ.

Urmează în ordine descrierea a două reviste de real interes (Viața și Vatra), descriere atentă și sistematică pe care autorul ar putea-o extinde și asupra altor publicații, adîncînd începutul făcut de I. Hangu cu Istoria presii românești.

Ultimul capitol — Scriitori, conține documente comentate. (O scrisoare inedită a lui Caragiale, Octavian Goga. Scrisori către Titu Maiorescu, articole cu intenție monografică (Nicolae Filimon, Mateiu I. Caragiale) sau dimpotrivă, avale pe cite un singur aspect din activitatea unor scriitori (Călinescu, îndrumătorul, M. Sadoveanu, poet, Octavian Goga, Arta poetică). E evident că autorul, pentru a acoperi acest ultim spațiu, a avut nevoie de cîteva „subiecte-pretext”. În ce privește documentele, nu refuzăm comentariul (deși istoria literaturii care se practică azi preferă, pare-se tot mai mult prezentarea lor nudă) dar nu vedem utilitatea repetării unor informații arhicunoscute și nici utilitatea unor comentarii

Xilografură de VASILE CELMARE

de acest gen: „Prietenia dintre Tudor Arghezi și Gala Galaction, întemeiată în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, în anii adolescenței lor, a durat pînă de aur peste jumătate de veac, înfruntînd neclintită vicisitudinile, zbuciumările și intemperiiile de toate felurile” și „...Tudor Arghezi, Gala Galaction, N. D. Cocea și V. Demetrius întemeiază o tradiție și frumoasă prietenie, care a fost podoba și mîngîierea vieților lor de scriitori” (toate acestea și încă două pagini pentru o corespondență de douăzeci de rînduri).

Intr-un context mai larg (care înglobează

un număr mai mare de cărți și autori) s-ar cere prioritar problema posibilităților autorului de a comenta critic opera literară. Nu putem să nu ne gîndim la apariția tot mai repetată a unor volume care pornind de la date și documente cunoscute sau mai puțin cunoscute, folosind un limbaj critic uzual, tind să se ofere drept contribuții critice originale, la nivelul celor cu reputație și circulație ciștigată (cînd, de fapt, se constituie în marginea acestora din urmă).

Însă în ultimă instanță, considerăm că nu vocația de critic a autorului trebuie luată în discuție, ci „vocația documentului”, pentru că T. Vârgolici e un istoric literar cu o activitate consacrată și cu o seamă de contribuții intrate deja în aparatul de referință al specialiștilor.

Doă debuturi:

„Contraste tirzii” de Constantin Știrbu

„Intr-un ochi de pasăre șade băiatul / Și-n celălalt stă o fată, / Cînd se iubesc pasărea zboară / și ei nu se vor întîlni niciodată // Niciodată, repetă aripile lungi / Niciodată, repetă soarele-n nor! / Ficare-și are sentimentul în cite-o aripă / Și mereu îi desparte plisul acestui cocor. // Dacă ar fugi băiatul, pămîntul s-ar stînge ca luna, / Dacă ar fugi fata, lumină și timp ar dispăre. / Amîndoi se iubesc fără să se cunoască / Și poate de asta cocorul zboară spre soare-răsare”. Am citat poezia Cocorul cu siguranță, una din cele mai frumoase dintr-un volum atît de inegal cum este *Contraste tirzii*. Pără să anticipăm, vom spune că la o viitoare apariție editorială autorul trebuie să fie mult mai sever cu sine căci, cartea de față, în aceeași măsură în care ne descoperă un poet ni-l și anulează.

Constantin Știrbu se exprimă cursiv și inteligibil (ceea ce, de la o vreme, pare a fi din ce în ce mai greu de realizat, mai ales cînd e vorba de debutanți, domnică să se afirmă) gîsindu-și cuvintele cu ușurință și ambiționîndu-se să „scoată” poezie din orice. Nu-i lipesc lecturile și nici experiența de sertar dar nu se vede infirzirea pe manuscris. Impresia că, o dată scrise, versurile n-au mai fost reluate, e evidentă, chiar dacă în realitate nu s-ar fi întimplat așa. Acesta e și motivul pentru care o seamă de poezii sînt rulate fie ca idee poetică, fie ca exprimare. În poezia Zare, de pildă, un cuvînt nepotrivit contextului (contrast) și o rimă aruncată la întimplare (contrast-vest) tulbură acul pur al acestui „cîntec”: Cîntă cucul trecerea / luna e ca seceea și doar tu mai aburești / din străbuncele povești / și tot vin și mă pătrund / albi flori dintr-un străfund / și doar tu eternă Ana / pasăre de vis și rană / mă pătrunzi printr-un contrast / ce mă-nclină către vast”. La fel în poezia Cuvîntul, unde ultimul vers, în loc să „ridice” poezia, mai ales că e vorba de un catren, o coboară pînă la vulgaritate: „Cuvîntul frumos trebuie spus o singură dată / Peste fîntinile care au cumpene-n nori / El e durerea ce-o simte sinul de fată / Cînd un băiat o privește de două-trei ori.” Imposibilitatea de a transigura întotdeauna poezie o idee, un gînd, se soldează cu versificări lamentabile de genul: „Mereu în altă lume căzut imaginar / mereu născînd o lume o uita pe cea reală / dar nu se uită însă de-ți treci prin inel / înțîia bucurie socială”. Dacă volumul lui Constantin Știrbu reține atenția (și o reține), faptul se explică prin fragmentele de poezie bună ce le descoperim aproape în fiecare pagină și pe care autorul le-a risipit cu o nepăsare nepermisă: „Sînt ca profetul / aproape orb, / ideea de mine / ca ochiul de corb / nimbată-i de taine și de minune” (p. 5) „Din plînea albă ne-a strigat pe nume /

lerî după prînz un fel de glas / Și-am ieșit la poartă să mă uit în lume / Și cuțitu-n piine a rămas” (p. 31) „E ziuă prin lucruri și noapte afară / O stea se desprinde curbată din pini / Pe poartă, cocojiș cinții-n Steaua Polară / O nuntă sfîrșită-n vecini” (p. 38). Rar, cite-o poezie realizată în întregime precum acea „autoportret”, reproduc și pe copertă ori ca această poezie De dragoste: „Ne indoim ca un cîntar / Cînd tu mai greu, cînd eu ușoară, / Deasupra veacurilor zboară / Cu glas de foc și minutar / Cînd tu ușor, cînd eu mai grea / Ne înclinăm către cunoașteri / Pe cite morți, atîtea nașteri / Să între-n echilibru-ar vrea. // În tine-s timp, în mine-s sori / În tine-i cer, în mine-i lutul. / Și-n ăst balans de mii de ori / Ni se repetă începutul.”

Am semnalat aproape tot ce e mai bun în acest volum de debut cu intenția de a dovedi că reușitele nu sînt întîmplătoare. Pe autor lucrul acesta îl obligă.

„Povestiri oarecum ciudate” de Mircea Marian

Și cu prilejul acestui volum ne vedem obligați să observăm nivelul inadmisibil de scăzut al colecției *Lucaefărul*, lipsa unor exigențe editoriale minime, proliferarea debuturilor nesemnificative și imature, compromiterea însăși a noțiunilor de „carte” și „scriitor”. Pentru o primă confruntare cu cititorii, Mircea Marian a pregătit șase povestiri — *Povestiri oarecum ciudate*. De ce „ciudate”? Fiindcă, ni se spune în prezentarea de pe copertă, găsîm în aceste povestiri „prezența oarecum ciudată a improjurărilor din care iau ființă sensurile și ideile sale (ale autorului — n.n.) artistice”. Perfect. Să citim acum povestirile. În *Bătrîna doamnă și călăul* se încearcă reconstituirea biografiei unui actor pe baza unor „documente” găsite absoț din întîmplare: un fel de autobiografie (sau jurnal) a actorului, o caracterizare a secretariatului literar, fragmente din jurnalul lui Virgil Duca (tatăl actorului), un fragment din referatul regizorului spectacolului *Bătrîna doamnă și călăul*, fragmente din corespondența tatălui cu peruchierul teatrului, extrase din presă, referințe despre actor, un fragment dintr-o piesă a acestuia etc. Bineînțeles, se folosește vechiul truc „eu nu sînt decît editorul acestor rînduri”, cu intenția de a spori autenticitatea relatării. Din nefericire, în ciuda eforturilor autorului de a complica lucrurile și de a face din actor un personaj „oarecum ciudat”, cu o biografie contradictorie și imposibil de limpezit pînă în final, povestirea nu depășește stadiul jurnalier de relatare / cit despre „idel artistice”, lucrurile rămîm neclare. *Lista de bucate a ferierii* și mai plată: Ana Stere, o frumoasă absolventă de liceu cu media 9,80, sfătuită de părinți, se înscrie la facultatea de medicină pe care o absolvă cu note bune obținute pe drept sau pe frumusețe. În anul V se căsătorește cu Mihai Stanca, „student la filozofie și, mai mult pentru sine, poet”, apoi este repartizată la țară. Aici, „o droaie de bolnavi care mă bat la cap și care toți așteaptă să-i vindec de parcă aș fi Mafalda” și un soț cu prietenii lui, „niște figuri mai mult decît penibile” o dezgustă și-o hotărăsc să-și dea demisia pe motiv de incapacitate profesională (lucru real, de altfel). Apare însă un „doctor model”, Cristea, care încearcă s-o convingă de utilitatea ei în comună și de posibilitatea de a se îndrepta. Autorul oprește povestirea în acest punct incitîndu-ne cu un nou „suspens”: se va îndrepta sau nu Ana Stere?

Urmează două povestiri lacrimogene, *Strada cu pisici* și *Cofetăria albastră*. În prima, un orb îl incurajează pe un altul aflat în primejdia de a-și pierde vederea descriindu-i cu de-amănuntul strada și apusul soarelui, citîndu-i o scrisoare etc. Bineînțeles, cel incurajat nu știe că celălalt e orb. În a doua, niște copii se duc duminică de duminică într-o cofetărie să-și aștepte tatăl care nu mai vine. Într-o zi apare totuși „un tată” — un binevoitor, care face promisiunea că va reveni și pleacă gîndindu-se „dacă avea să se mai întoarcă într-o duminică” și „dacă cel așteptat avea să sosească vreodată”.

În sfîrșit ajungem și la povestirile care într-un anume fel ar putea fi numite ciudate — *Liturgia* și *Seara, un Mustang roșu*. În urma unui șir de mesaje misterioase, Marcel din *Liturgia* se hotărăște să-și servească prietenul, pe Ionescu, ținîndu-i cîteva zile locul de statuie în parc. Și în timp ce Ionescu pleacă să afle dacă omneni nu l-au uitat, Marcel, obosit de poziția incomodă și, totodată pus pe soții, coboară de pe soclu ascunzîndu-se într-un tufiș. Un trecător interesat îi ia pe dată locul. Ionescu din *Seara, un Mustang roșu* suferă că nu este „intelectual” și în vederea remedierii acestei situații apelează la serviciile unei asociații specializate în asemenea probleme. O soluție de celulă fotoelectrică administrată pe cale bucală de un misterios domn Claudiu și Ionescu devine „intelectual”. Nici în aceste povestiri nu găsim „sensuri și idei artistice”, autorul cultivînd un absurd de suprafață, fără justificare și semnificație literară, o proză artificială vidată de un conținut coerent, fie el și absurd, arbitrar sau paradoxal. Nu, acest volum nu ne impune încă un prozator și considerăm tipărirea lui insuficient argumentată. Mircea Marian este un autor tînăr și mîcar în virtutea acestui fapt credem că va suporta fără iritări o părere sinceră. Posibilitatea de a ne infirma opinia, printr-un alt volum, îi aparține în întregime.

CICI CONSTANTINESCU — „PEISAJ DE IARNĂ”

balerina

Rufe albe întinse la uscat. Rufe de copil întinse pe o sută de frînghii tari, solide, rezistente la orice fel de vînt.

Femeia tînră făcea balet printr-
scutecele albe, pătrate de soare
întinse în plină amiază. În plin
anotimp. În verde. În plină viață.
Femeia cu basma roșie legată
la ceafă sub păr negru. Femeia
cu sîinii goi, dureroși, rîdea cu
dinții ei sîndtoși și albi la cele o
sută de frînghii pline de soare...

Fără decalifere...
Fără ora exactă de la radio...
Avea să danseze mereu. Tot a-
tît cit o fi soare pe pămîntul Lu-
mii. Intre blocuri înalte. Intre
grădini verzi. Intre rufe albe puse

la uscat. În soare. Cu dinții albi,
sîndtoși. Intre o sută de frînghii
împletite de bărbatului Lumii. În
vînt. Cu păr despletit de femeie
cu nopți de nesomn. Și dimineții
de nesomn. De femeie cu soare.
Privită.

— Hei, priviți-o! Pe cea mai
bună dansatoare a Lumii!
Degeaba. De mult o priveau cu
toții de la ferestre. De sus. De jos.
Din toate buzunarele străzii. Ale
străzilor. O sută. Sau mai multe

sute. Toate străzile. Vreau să zic
că fiecare stradă are în buzunare
cite o casă. Și tot mereu cite o
sută de ochi.

Cite o sută de perechi de ochi...
— Hei! Priviți-o pe cea mai
bună dansatoare a Lumii!

Priveau cei cu soarele luat de
mult. Sau cu jocul neștiut deloc.
Cei dornici de dans. Cei neîn stare
și ceilalți: cu ochi puternic cre-
nelați de femeie înrîdă. Dîndu-și
foarte bine seama că puterea era

VINTILĂ IVĂNCEANU

ochii cocoșului

În vitrina luminată feeric, lămpi cu becuri
galbene, roșii, verzi, stăteau într-o dezordine
plină de tîlc, inele de aur, argint și pla-
tină, cu briliante și rubine, diamante și aga-
te, ametiste și smaragde, porfire și topaze,
de toate dimensiunile și formele, cercei și
brățări la fel, pandantive și lanțușoare, solitare
și șevaliere, lanțuri grele și bersogale
opulente, așteptînd și chemînd degete fine,
urechi roze, sîni ca piatra și albi, gituri lungi,
umeri cărnoși, iar în centrul vitrinei, pe o
pernă de catifea neagră, o pereche de mî-
nuși albe, din piele de căprioară. Și nu al-
bea lor imaculată și nici moliciunea lor vo-
luptuoasă, lesne de bănuț, îl invitau să în-
frînze seară de seară în fața magazinului
cu perdele de mătase vișinie la ușa-i îngustă,
ci viuzinea aceea confuză, stăruind uneori
mai clar în centrul amestecului de sculpturi
verzi și albastre și roșii și portocalii și alb-ule-
toase și măslinii și maronii și violete și
zmeurii și negricioase și move, viuzinea
aceia întotdeauna veselă: un cocoș cit o cu-
te de chibrituri sau cit un nasture de pal-
ton, cu o creastă înzoronată-inzoronată,
zburătăcînd în linie dreaptă deasupra mînu-
șilor, iar aripile lui străvezi și triunghiulare,
aripi incolore și evident fragile, mîngîind
— ca și cum asta ar fi fost menirea lor
— albea impecabilă a mînușilor.

Și ochii cocoșului rideau în permanență și
în anumite seri, cînd luna își strivea raze-
le-i fierbinți de norii plutești și întunericul
putea fi tăiat cu toporul, cocoșul, zbură peste
mînușile albe legîndu-se caraghios, repe-
de, foarte repede, într-un dezechilibru amu-
zant, și după o asemenea reprezentare pu-
țin clovnescă cocoșul cînta de patru ori un
cucurigu voios și dezmiardător și pe urmă
se dizolva încet, ca o bucăciță de săpun, în
sculpturile verzi și albastre și roșii și por-
tocalii și alb-uletoase și măslinii și maronii
și violete și zmeurii și negricioase și move,
doar creasta se mai vedea citeva minute,
odihnindu-se pe perna de catifea neagră,
deasupra mînușilor lăptoase și apoi și creas-
ta, cu ciucurii ei bogăți se volatiliza lent și
emoționant.

Iar el, el proptit de felinarul stîns, seară
de seară, privind în vitrina luminată feeric,
se întreba dacă nu cumva cocoșul este o cu-
noștință mai veche, o pasăre pe care a cu-

noscut-o altcîndva, într-o vreme cu frig și
noroi.

Seară de seară, cu spatele de metalul rece
al felinarului stîns, cu miințele în buzunare
ca niște cioturi de lemn, cu picioarele strîn-
se ca și cum n-ar avea decît unul singur,
cu obrazul însuflețit, respira tăcut, cu pupi-
lele înfipte în mînușile albe.

Cînd se întoarce acasă, oamenii necunos-
cuți îl întîmpinară în prag. Soția dumnea-
voastră a fost găsită moartă, îi spuse unul.
El nu răspunse și izbucni într-un hohot de
ris sîndtoși, și rîzînd, îi strînse mîna procu-
rorului cu o bucurie neasusă. A fost asa-
sinat cu un cuțit de bucătărie, adăugă pro-
curorul, observîndu-l atent. Glapam zîmbi și
spuse: Credeți că a murit ușor? Și din nou
izbucni în hohotul acela de ris, spontan și
gălgios. Ești arestat, spuse procurorul. Glapam
rise și mai tare, neverosimil de tare și
de bine dispus. Procesul fu scurt. Glapam
se ridică și declară voios: Eu am ucis. Inu-
til se străduiră să afle de ce. Refuza cu încă-
păținare să răspundă. Spunea incontinuu:
Eu am ucis, și în căpățîna lui rasă se și în-
vălmășeau imagini cunoscute: o pereche de
mînuși albe, din piele de căprioară, inele de
aur și argint și platină, cu briliante și dia-
mante, rubine și agate, ametiste și smaragde,
porfire și topaze și cercei și brățări și bro-
șe la fel, pandantive și lanțușoare, solitare
și șevaliere, lanțuri grele și bersogale opu-
lente, dar mai ales un cocoș cit o gumă sau
cit o bomboană, un cocoș cu o creastă înzoro-
nată-inzoronată, plonjînd oblic deasupra
mînușilor albe, din piele de căprioară, și în
anumite seri, cocoșul zburînd ca un vultur,
cu ciocul amenințător și smulgînd din vitri-
na feeric luminată cite un șarpe sau cite o
oaie, ce adormiseră printre bijuteriile că-

zute și ele într-un somn letargic și binefă-
cător.

Și cu aceste imagini trăi cîntă ani înche-
iați, reconstituindu-le clipă de clipă în ce-
lula sa strîmtă prin care, invizibilă, vitrina
plutea în permanență, ca o nacelă dreptun-
ghiulară și multicoloră.

Noroc, spuse gardianul și poarta închisorii
scrîrî în urma lui Glapam. Noroc, îi răspunse
Glapam, noroc.

Bună seara, spuse Glapam, bună seara și,
o secundă, negustorul, luînd aminte la ca-
pul ras al acestui client ciudat, intrat în ma-
gazin ca o fantomă, întinse mîna spre ser-
tarul din dreapta al biroului masiv, de ma-
hon, căuțînd pistolul. Apoi se răzgîndi. Bu-
nă seara, răspunse negustorul. Aș dori să
cumpăr perechea de mînuși albe, spuse
clientul. Și rise. La ce v-ar servi? Întrebă
neliniștit negustorul. Dumneavoastră mă în-
trebați asta, dumneavoastră? se indignă cli-
entul. Negustorul se rusină. Imi trebuie, spu-
se clientul. Imi trebuie, repetă, și dumnea-
voastră sînteți singurul care înțelegeți de ce.
Da, Glapam, da, spuse negustorul, înțeleg.
Și le împachetez? Întrebă trist negustorul. Nu,
spuse Glapam, nu. Le scoase din vitrină ca
pe o coroană. Sînt albe, spuse negustorul.
Piele de căprioară, răspunse clientul. Cit
costă? Întrebă Glapam. Mînușile nu se vind,
domnule, ci se dau, spuse negustorul. Și bu-
nicul meu a procedat tot așa cu bunicul
dumneavoastră, mai spuse negustorul. Ac-
cept, spuse Glapam, accept.

Negustorul îl conduse pînă la ușa. În prag,
Glapam își trase mînușile. Vi se potrivec,
domnule, vi se potrivec, spuse negustorul.
Da, răspunse Glapam, da, și bunicul meu i
s-au potrivit. Mînușile potrivită la mîna fo-
trivită, spuse negustorul și gemu.

Glapam mergea aplecat, încet, așteptînd
ivirea cocoșului. Mînușile îl strîngeau, ul-
trîngeau și cocoșul nu se mai ivea și, cu
spatele de metalul înghețat al felinarului
stîns, cu degetele-i umflăte în mînușile albe,
horcăind, Glapam pricepu că s-a terminat,
cocoșul nu se va mai ivi niciodată și atunci
vru să-și zmulgă mînușile și să le ferfeni-
țeze nemilos, dar nu mai putea, nu mai pu-
tea și degetele i se umflau. I se umflau și
Glapam, horcăind, se învîrtea strigînd curu-
rigu, legîndu-se caraghios, repede, foarte
repede.

MIRCEA MICU

Ce vom vorbi...?

Ce vom vorbi în seara asta
Doomnă?
E trist în cer și pe pămînt e
iară
și lingă accesorii de faianță
rugina-și lasă nobila distanță.
Ce să vorbim? Invocă basul,
fă-te că mori, imită Grecul
Zorba,
e trist peste vecii și nu e lege
pentru acel ce face și-nfelege.
Dar să grabim destinul. E o
cruce
de negru lemn pe care n-o porț
dect dacă-mi apar în cale solii
ca Hristului, în vale, la Ebolii.
Ce vom vorbi în seara asta
Doomnă
cînd vara s-a trecut și n-a fost
toamnă?...?

Călătorind

Călătorind din morți spre alții
vii
mai vii decît lacustrele tirzii,
cu simpli crini mirositori a
moarte
ne însoțim aici și mai departe.
Amirosind a crini și levănțică
ne ducem sîni, în lună, la adică
acolo unde cratere albastre-s
făcute pe măsura feței noastre.
Și toate amintirile se strică
amirosind a crin, la o adică.

Adică

Mersule, pîiele, relele,
fructele pămîntului plin
se duc și rîmin rîndunelele
pe inimă ca un destin.
Du-te și tu și te culcă
rîndunel pe un fir vibrator.
Inima mea e o nucă,
nucul e copac trecător.

Noapte virginală

Ziceai: ce noapte de hotel
rîndună ca si un inel...
Stăpine, unde este el?

Era o iarnă ca un miel
lăsat în grija altui fel.
Stăpine, unde este el?

opriindu-mi singele rebel
Mai trist, mai vag, mai
puținel,
mă întrebai în chip și fel:
Stăpine, cine este el?

ELISABETA COSTIN

Rădăcini

Balauri misogini
Serpuitoare caracatițe
Fantastice cantururi de
umbră și mister.

Acolo, în străfunduri,
în peșterile oarbe
Noi distilăm luminile ce curg
Prin ochii alungii ai clorofitei.

O, poțitji,
Coborîți,
V-așteptăm în taverne,

Mulțimi senzuale, barbare
solii l
Vă vom servi, în splendide
Pocale de agată
Infuzia vulcanică, toridă,
a singelui solar înnebunit
și violent.

Micropastel

Balaurul de fier își lustruiește
solzii
Și cad mereu rugine corozive.

Un ochi de-al meu
O frunză solitară
Bocește ars pe ramul dezgolit
De patimile toamnei.

Prin galere

Prin galere zbor cu brîșca
Biciu soarecii nebun.
Pe un ram de alun
Cinci femururi joacă rîșca.

Un diavol bipatrat
Trage șapte stînci de coadă.
Cleopatre verzi deznăoadă
Ochiul magic sincopat.

Mestec praț de cantaridă
Tund o broască, sorb absint
Pentru rimă, răstîgnînd
Intr-un bald, o cărămidă.

Unde-s stîncii, unde-i rîșca?
Unde-i demonul hirsut?
Cărămida a căzut
Din galere fug cu brîșca.

Reverie

Ninsori de jad respiră lunetece
cascade.
Mă legăn în hamacul
barbarelor angoașe.
Și mișe-inorogi, șiraguri de
măitînii

Viclene curg spre mine, nu
oblice ochiade
Lingindu-și răsălate, cochete,
lenavoase
Mustățile-anlene și falduirile
blăni.

Lungi cobre amețite se clatină
dansînd
Ca suflete noraose de palmi
și păcate.
Le șuier o ciudată și sumbră
melodie
Reverberat-n peșterile-ascun-
se-n ghioc de vînt.
...De ce mi-aș pierde seceptul
nocturnelor negate?
Tu, șarpe, haide, mușcă,
s-adorm pe veșnicie l

PAUL TUTUNGIU

Nauta

Copii se bălădesc în fluvii
Ei înșiși corăbii
Și lodci.

Plutirea lor perpetuă
li năclăiește de alge
Și-n clipocirea de secunde
Se pomenesc bătrîni

Ei strigă atunci stîncă
Și își leapădă adincului
Trupul avariat

Ochianul

Acest leu este vulturul
Pe care l-am hrănit
Să-mi pedepsească umărul.

Acolo-n celălalt hotar
În ghiare el m-a preumbrat
De-asupra sufleteilor.

Mă uit în ochii leului și văd
Marginea lumii
Singur din care m-am ivit

Stalagmita

Să văd licărul sunetului doar
Cu inima izbesc de poștera
În care innoptez.

Dar neclintită fi stăruie, balta
Din care spinzură statui.

Cu dinții mă atrin de cea
mai mare
Și-mi picur singele în
așteptarea
Celui ce-mi crește la
picioare

MARIANA POPA —
„ARTELE PLASTICE”

FASTELE

Ruguri

Se-aprind pe-ntr-un pămîntul mari țipele-n
vecie.

E fiecă scinteie un cîntec regăsit.
Din fund de vremi, din nalta luminilor țării,
cu ruguri mari să omul o se fi rostît,
cîci îi dăduse curajul dansu-
lui. Al baletului.

Pentru fiecare minune a Lumii
dansezi. N-ai cum sta pe loc. N-are
cine te opri.
În ce nă privește, cred că o să
dansez toată viața dacă el nu mă
va opri.

Mereu, să stingă glasul, c-un vînt necruțator,
mereu în vînt se-nalță un glas ce-aprinde
huma;
și lunile-nsoțite-s de vii și lungi clamori,
în ale lor exiluri ce-nșingerează bruma,
cînd răstîgnîți călăii au fost pe crucea lor.

Doar o scinteie-i după ce-a fost zvîrlit
cuvîntul
că omul de-al său țipăt o și fost mistuit.
Prin spațiu-n care ruga-i și-aprînde legămîntul,
pînă la cer oricare din ruguri a lut
și soarele-n migrații pornește cu pămîntul.

Însoțitorii

Cu lămpi si vise unii se trecură,
alții pierzîndu-și Drumu-afaii cum pier.
Cu-a noastră vină zeei, aflat, se-njură;
eu, ce vă caut, minile vă cer
spre a ghici a zărilor scrisură.

Eram Dedal, imi trebuia pămîntul
ca tot ațitea hrube-n el să trag.
Lovim, cu toți, pereții din lăuntru,
chemînd, să-l știm pe-al nostru, un suflet drag;
o, patimă, sfîrșii cînd nu mi-e rîndul.

Peste puținți, în cărți incantatorii,
muream, de limpede ce-am descîprat,
și mă năstam în asprele memorii
cu un culi smintit de-a fi adevărat:
al emigrantului cellat în vechi istorii.

Sînci frînge glasul Zi, dă scinteiere,
ne e lumina umbra răsînd.
Sondorii lumii fără de frontiere,
prin lup trecînd, din om la umbră sînt
descătușați de propriile mistere.

Scrisoarea neagră

Pentru că noaptea fără de pricini se deschise
și ochii să se-nclădă-n velurul ei au prins,
să fim, o, călătorii umbritelor irise
pînă murim de truda de a rîni-ntr-adîns
vara-n culoarea-a tot ce-n ființă odrăslise.

Singur și de simbolul, de semne-nconjurat,
poi merge fără teama prin zilele de moarte;
ce pe plîngem apostol a fi, doar, că mi-e dat,
imi învîngheam trupul un crucifix să poarte.

Nu știu acest arhanghel de-am fost, ori chiar
uitarea
de veci a căii drepte. O, noaptele de spămint,
și de ado, noaptele ce-mi dai descătușarea,
cînd imi doream un Miine să fiu, oare ce sînt?

Pentru ațitea zile, aveam doar niște zori
să-mpart între ațitea vii dimineți albastre.
Eu n-am știut, iertați-mi culezătorul dor
de-a vă-nclăzi cu-arșița mea cadru plîni
vaastre:
printre metamorfoze i-am fost urmăritor.

Peisaj mortal

Pasărea nu mai e, monstrul nu încă
pe-o lume crunt zdrobită, ce să lii?
Sîntem aici pe-a morții noastre stîncă,
strivîți, plecați pe-această veche zi,
în drum spre zori prin neagra zare-adîncă.

Dar între om și umbra lui rămîne
loc cit să treacă zilele-i în leat.
Întig un țipăt lung, — astre păgîne
Cu lumii în fâlcă, — ca un pumnal furat, —
E lepu-n care El horea-n genune.

Durerea-mi lasă ale ei extaze.
E pace-ori crimă ce aștept și cer?
Printre cuvinte, se ascund obraze
de cari mă tem, că-ajunge un Prier
să le fac pradă-ntr-ale mele fraze.

Pasărea nu-i, privirea nu suise.
Cauți în țîrnă-o groapă de dormit,
dar sînt ațitea leșuri fără vise
că omu-n om muri intru sfîrșit
și-o hrană-s vorbeii buzele închise.

Argile

Și duh și trup topite-s în astre, — fiecare.
Către-a sa moarte omul-planetă a pornit
cu mîini vîpăii ce-n raze cuprînd atita zăre
încît străpung și zeei cu-n lung junghi aurit.

De-o apă-nchis ca seva mai tremurînd,
așteaptă
și-și vede urma-n brazde de singe cum
s-a frînt.

Pe pieptul lui un monstru pe care îl
deșteaptă
se prinde-n jocul vremii și-al bunului
pămînt.

Din el, ades, lungi fructe cad lent în
pirguire,
cî-n brațele-i plîșuve el caută-ntr-adîns,
că arborele poarte-n născut dintr-o privire, —
la marginea pădurii cînd arborele-i stîns.

Atunci el fuge, lungă planetă prin genune,
mai luminos, dar mult mai aproape de-a
muri.
El cătă pentru arme un lac spre-a le depune,
ziua-nădărt se trage, nevrînd a mai sfîrși.

Viața, moartea-n astru-i, nedeslușit,
se-mbină
și-n temniță sînt prinse de un zăvor trupesc.
Ultimei foc se trece pierîndu-se lumină,
iar om și rod spre moarte în veci călătoresc.

Bătrina vară

Ca să serbezi misterul cu pompe fastuoase,
plecai cu trup domol spre biruinți.
O, soț, soldat al unor țări umbroase,
cu-a morții hrană-s urile fierbinți,
Domnu-i doar Domn cînd omul vrea să-l lase
și-o ină fiindcă trăiește din cîinți.

Ședeam într-un proverbul alit de vast
că universu-mi trebuia să fie plin.
Plecăm tipitil ca un inconclast,
sfîrșînd întreaga lume cu-n suspin,
vinînd o fiară-n basmul mult prea cast
în care prunci fugeau de moarte lin.

Vedeam cum imi zîmbești din umbra scundă, —
cu salve de lumină răspunzînd.
Ți-e negrul cerul, calea mea e lungă,
o, cit mă tem să merg, drumețe blînd,
fără-animalu-n cer ce mă înundă
cu un ochi prea clar, că-n el mă văd trecînd.

Plecai, greșînd, o, frate-n depărtare,
spre-un vechi și din afaze șters finut.
Te urmăream pe hărți, doar la chemare,
de-aceste lumi tridite n-am trecut.
Văpaia, frate, noaptea-ți mi-a-ntracut,
eram un orb atunci și n-am știut.

Obirșia focului

Îl luase pasărea din lampa unui muritor,
care credea pe Domnul de mină-i prea departe.
Și, demon printre zori, ea săgeată în zbor.

Tăcerea albă — pururea pasărea îl poartă.
Și țipele-i arde văpaia — zvon solar.
În acest timp, planeta și încheagă noua soartă;
un monstru emigrează, un allu-ii e pîndar,
într-o tăcere oameni ce-ascunde-n marea-i
moartă.

„Văpaia, focul, focul! dar știți de mai
străduce?
Văzutu-l-ați făcîndu-și prin ochii voștri drum?”
— Aici e vorba numai de vid și de năluca...
Nu știm nimic: barbare-s popoarele acum!
și timpii trec și noaptea e plină-atîi de scrum.

Se-nnoare spre țîințe din nou pasărea vie.
Lampa care dorește un soare-i lingă noi.
„Cine-i acel ce poartă nume de Ciocîrlie?”
Focul, focul, rotîndu-și scinteile șuvoi
fugi din erubete nebune spre țîire.
Pasărea zboară, — veacuri s-au scurs de-atunci
în silă.

omul sta singur, focul trăia fără stăpin...
O, fie-vă de-o lume fără de taină, milă!

Datoria

N-a fost plătit vandalul ce-a stîns aste
cupatoare,
nici sarea, nici brăzdarul, nici spuma de neoz;
n-a fost plătit tilharul, vre-o mină, — ori vreun
obraz,
nici lung să-nșire polii, cuțitul de-abatoare.

Precum un măr pămîntul ludîndu-se în roată
și pruncii-umiiți să fie cu capul răsturnat,
Ah carnea-acestor oameni, savoare-i
minunată.

Domnul azvîrle fructul, dar viermele-i păstrat.
N-a fost plătit iarbă și-acești vulcani
ce-afumă.

Păstrat e-n sine totul de la întîiu-omar.
Tu treci chirias, dar pentru chiria ta postumă
ce sînt arzînd de crezu-i țî-o li răspătitor.

N-a fost plătit scheletul de mieri și de țarine.
Cu lovituri de cirje, tu plata-ți vei fi dat,
drumet prea laș pe lumea întînsă din genune,
ca soarelui să-i dăru un zeu desprecheiat.

Plătît nu-i tăcerea, nici strigătele nu-s.
Lumea-i zălog, întreg universu-o datorie
și omul, hot, așteptă, sub cer, să fie dus
către legiitorul de temnițe pe vecie.

Memorii

Eram copilul, n-aveam nici-o carte
și lumea o prindeam în ochii ogînzii.
Și — pasăre, — de zboruri n-aveam parte,
Și vînt eram, nîcînd să nu mă prînzii.
Cîntam, ah, slova-mpărăției calme
în care teama pieri-n soare lin.
Al nopții sînt și cînd desfac din palme
e ca un monstru-n ele, treaz, să lin.

Vorbesc pentru cei morți din țîrna caldă,
celor ce-omoadă griul, ceruri spun.
Spun soare-acum, și soarele nă scaldă,
mult mai cu drag cu-n vară, mult mai bun.
Vorbesc pentru tot omul, de-adîncime,
de pasărea ce-mi fuge-acum din mîni.
Sînt singur în orasu-n care miini
Omul pe om zvîrlu-va ale lui crime.

Ce vrei de la un om ce se dăsteaptă,
de la un țîrnă basm în care-s prunci ucigși?
Un fir de crimă și-a pe-o lumii treaptă
și-un zeu strîngînd pe-o lui la sin, furși.

goethe

Către cumnatul meu Cronos

Cronos, mai iute!
Mină-n trăsnet de tropot!
Lunăc drumul în jos;
Hidă-amețea-ntruzie
Pe frunte-mi; tu șovăi?
Hai, sdruncină sdravăn
Dind razna în tropot:
Cufundă-te-n viață!

Din nou, iarăși pornește
Cu suflu anevoios
Pas trudnic spre creste;
Hai, mină dor, nu trindăvi!
Cu sîrg și nădejde spre pisc!

Sus, largă, domnească-i privirea;
Viața-i cuprinsă-n adinc
Din culme în culme;
Plutește duhul de-apururi,
Pururea viață-o presimte!

Coperișul, umbra-i din preajmă
Te fură;
Inviarare-n privire,
Făgăduință, cetește
Pe pragul copilei acestea!
Setea-ți ogoaie! — Și mie, copilă!
Din șipot spumos,
Din proaspăt ochi sănătoși!

La drum, mai repede-n jos!
Iată, soarele-opune!
Năinate să mă cuprindă
Iz de neguri, nu-mi prindă
Năinate, umerii girbovi,
Brazil știrbi clănțănesc
Ciolane bălbăniind.

Beat de ultima rază
Mă răpește, mare de foc
În ochiul spumegător
Orbită să mă clatin
La poartă-noptată de iad.

Sună, cumnate, din tropot!
Fă larmă și huruie-n tronat!
Să se-audă în Orcus: sosim!
De-nădă la poartă
Prieten, ne-nțimpine gazda!

Flăcăul și piriul morii

Flăcăul: Piriu cleștar, prin care lunci
Dregi cale
Senin și sprinten cînd te-arunci
În vale?
Ci zîmi, ce cauzi cola jos,
Ce-ascuzi în zorul tău voios?

Piriul: Flăcăule, vezi, dinadins
Odată
Pe cînd eram voinic, m-au prins
Și iată,
Încinsu-m-au în iaz, la jug;
Car grabnic valul de belșug.

Flăcăul: Piriu, gonești nepăsător
Spre moară,
Nu știi cît poate-aprinsul dor
Să doară!
Dar morărița nu cumva
Cu drag privit-a fața ta?

Piriul: Ba-n zori, din prag, cînd cel obraz
Răsare
Îți dăruiesc din proaspăt iaz
Răcoare
De plin ce-i sînu-i, mă-nfierbînt,
Și alb! — Greu aburul mi-l svînt...

Flăcăul: Cum dragostea să-nvingă foc
În apă?
De-aprinsul sînge, prins în joc
Cum scapă?
Odată dar s-o fi zărit
Mereu te-ntorci, nestăvilit.

Piriul: M-azvîrl pe scoabe rastogol
Cu vîiet,
Și dau aripilor ocol;
Prind huiet!
Cînd chipul mîndru l-am văzut
Puteri de apă mi-au crescut!

Flăcăul: Sărmane, apele-n trîmînt
Sînt mute!
În glumă-ți spuse surizînd:
„Ci du-te!”
Dar și pe tine te-ar opri,
Cu galeși ochi de te-ar privi.

Piriul: De-aci cu greu mă smulg, pornind
La vale,
Prin lunci mă-ncovoii, colind
Agale,
Hei, după mine dacă-ai fi,
Tot îndărăt m-aș repezi.

Flăcăul: Tovarășe de chin, te las;
Dar fie,
Voios să-mi sune al tău glas
Și mie.
Acum să-i spui, acum, și-oricînd
Dar mut că-i port în tinăr gînd!

Prometeu

Zeus, acoperă-ți cerul
Cu beznă de nori.

Cearcă, precum copilandrul
Ce reteză ciulini,
Ștejeri să rezezi sus, pe creste!
Dar pămîntul e al meu
Și se cade în pace să-l lași;
Și coliba, pe care tu nu ai durat-o,
Și vatra
A cărei văpaie
Mă cîrmuiești.
Sub soare, nimic mai sărman
O, zei, decât voi, nu cunosc:
Abia vă hrăniți
Din danii de jertfă
Dintr-al rugilor suflu!
Voi cei preaslăviți;
De foame-ați pieri
De nu s-ar găsi cerșetori și copii
Plini de nesăbuite nădejdi!
Și eu cînd fost-am copil,
Al trebilor fost-am neștiind.
Spre soare, priviri rătăcite
Îndreptam, ca și cînd
Vreo ureche, acolo,
Tinguirea-mi s-audă putea
Vreo inimă
De cel strîmțor să se-ndure.
Cine mi-a ajutat
Împotriva trufiei titanilor?
Cine m-a smuls de la moarte
Din greaua sclavie?
N-ai săvîrșit toate acestea
Înimă, sfîntă văpaie,
Singular, neajutorată;
Vrednică, tinără, m-ai înflăcărat
— Amăgită? — primos s-aduc mintuirii,
Celor de sus, picotînd
Să te cîntesc? Pentru ce?
Alinat-ai vreadată durerea
Celor împovărați?
Lacrima, potolit-ai vreadată
Celor înapămintăți?
Nu m-a fărînt om și pe mine
Timpul atotputernic
Și Destinul cel veșnic,
Stăpîniții mei și ai tăi?
Socotit-ai cîndva
Că viața ar trebui s-o urască
Că fug în pustiuri
Pentru că visul în floare
N-a rădit totdeauna?
Rămîni aici, fărînda
După chipul meu, oameni!
Un neam aidoma mie
Să sufere, da, și să plîngă;
Să se desfele, voios;
În seamă să nu te mai ia,
Ca mine!... Cîndva!...

Parabază
Cugetul, de multă vreme
Vesel, plin de sîrg, trudind,
Vrea să afle, vrea să cheme
Taina Firii vieții urzind.
Fînțeață veșnic unul,
Fel și chipuri revelat;
Ce e mare-i mic, nici unul
Osebit: cum i-a fost dat.
Veșnic altfel, dar tot stană,
Ici și cola, parcă-ar fi;
Schimbă chip, schimbare vană:
Uluit, mă aflu-aci.

Parabază
Cugetul, de multă vreme
Vesel, plin de sîrg, trudind,
Vrea să afle, vrea să cheme
Taina Firii vieții urzind.
Fînțeață veșnic unul,
Fel și chipuri revelat;
Ce e mare-i mic, nici unul
Osebit: cum i-a fost dat.
Veșnic altfel, dar tot stană,
Ici și cola, parcă-ar fi;
Schimbă chip, schimbare vană:
Uluit, mă aflu-aci.

Parabază

Cugetul, de multă vreme
Vesel, plin de sîrg, trudind,
Vrea să afle, vrea să cheme
Taina Firii vieții urzind.
Fînțeață veșnic unul,
Fel și chipuri revelat;
Ce e mare-i mic, nici unul
Osebit: cum i-a fost dat.
Veșnic altfel, dar tot stană,
Ici și cola, parcă-ar fi;
Schimbă chip, schimbare vană:
Uluit, mă aflu-aci.

Parabază

Cugetul, de multă vreme
Vesel, plin de sîrg, trudind,
Vrea să afle, vrea să cheme
Taina Firii vieții urzind.
Fînțeață veșnic unul,
Fel și chipuri revelat;
Ce e mare-i mic, nici unul
Osebit: cum i-a fost dat.
Veșnic altfel, dar tot stană,
Ici și cola, parcă-ar fi;
Schimbă chip, schimbare vană:
Uluit, mă aflu-aci.

Parabază

Cugetul, de multă vreme
Vesel, plin de sîrg, trudind,
Vrea să afle, vrea să cheme
Taina Firii vieții urzind.
Fînțeață veșnic unul,
Fel și chipuri revelat;
Ce e mare-i mic, nici unul
Osebit: cum i-a fost dat.
Veșnic altfel, dar tot stană,
Ici și cola, parcă-ar fi;
Schimbă chip, schimbare vană:
Uluit, mă aflu-aci.

Parabază

Cugetul, de multă vreme
Vesel, plin de sîrg, trudind,
Vrea să afle, vrea să cheme
Taina Firii vieții urzind.
Fînțeață veșnic unul,
Fel și chipuri revelat;
Ce e mare-i mic, nici unul
Osebit: cum i-a fost dat.
Veșnic altfel, dar tot stană,
Ici și cola, parcă-ar fi;
Schimbă chip, schimbare vană:
Uluit, mă aflu-aci.

Elegia I

Pietre, spuneți-mi mie, grăiți înalte palate,
Drumuri, roștiți un cuvînt! Geniu, nu te
cîntești?
Da, totul e-nșuflețit între ziduri sfințite,
Roma eteică; în țafă-mi încă e mută.
O, cine șoptește, în ce privaz voi zări
Cîndva dalba făptură, de focu-i să freamăt?
Nu presimt drumul spre dînsa; mereu, tot
mereu
Pornind ori plecînd; încă jertfesc-vreamea
de preț,
Încă privesc palate și domuri, ruine și lespezi
Precum avel chibzuit ce vremea și-o-mparte;
Dar curînd va trece și asta; atunci doar un
templu,

Templul iubirii primi-va inițiatul!
Ești totuși o lume, tu, Roma; dar fără iubire
Lumea n-ar fi chiar lumea și tu n-ai fi Roma

Elegia V

Vesel astăzi mă simt pe clasic pămînt,
insuflețit;
Lumilor, vechi și noi, glas vrăjit mai plin
le deslășesc;
Al lor sfat îl urmez, ori frunzăresc pagini
antice
Cu mină sîrguitoare și pururi noi desfătări.
Dar noaptea-ndelung îmi dă Amor
urmăresc;
Ajung cărturar neîntreg, dar norocos îndoit.
Și oare nu tot învăț, cînd gîngășu-i sin
răspălit,
Cînd lunecă mina pe coapsa-i, fără pregeț
mai jos?
Marmora prînd s-o-nțeleg; asemuînd,
cumpănesc,
Mă uit, pipăi cu ochii, iar mina privire
o simt...

Chiar de-mi răpește iubita cîteva ore din zi,
De ceasuri în nopți dăruite sînt din plin
răspălit,
Dar nu-i de săruturi doar vorba, ci de vorbe
cu tîlc,
Cînd de somn e cuprîns, stau întîns,
drămuînd îndelung;
Ba stihuit-am adesea chiar în minerele-i brațe,
Și hexametru cadent, degetul mi-a numărînt
Ușor pe-al ei spate. În somn, îndrăgita-i
sufłara
Pierneșt văpaia din nou, gîndind la trecutul
Amor
Cînd înlesnire așșideri unui Triumvir zăcea

Elegia XVII
Peste măsură îmi este un lucru, nesuferit;
De-un altul îmi e mai silă: cumpăt-mi pierd
Cînd mă gîndesc. Așadar, prieteni, voi
mărturis:
Mă supără-n noapte un așternut singuratic!
Dar mai cumplit mă scribesc cînd de șerpi și
otrăvuri
Pe-ale iubirii cărări mă pot teme; cînd
trandafirii
Desfătării îi prețui, în clipa cea mai frumoasă,
Cînd bucuria se dăruie, capul tău aplecat
E pîndit de șoptele grîiei. Tocmai de aceea

Elegia XVII

Peste măsură îmi este un lucru, nesuferit;
De-un altul îmi e mai silă: cumpăt-mi pierd
Cînd mă gîndesc. Așadar, prieteni, voi
mărturis:
Mă supără-n noapte un așternut singuratic!
Dar mai cumplit mă scribesc cînd de șerpi și
otrăvuri
Pe-ale iubirii cărări mă pot teme; cînd
trandafirii
Desfătării îi prețui, în clipa cea mai frumoasă,
Cînd bucuria se dăruie, capul tău aplecat
E pîndit de șoptele grîiei. Tocmai de aceea

Faustina-mi dă fericirea. Împarte-așternutul
Bucuroasă cu mine, la fel răspunde credinței!...
Pripeala nevîrstei vrea piedici așșătoare.
Eu, de bunul cel sigur rivnesc să mă bucur
deplin,
Îndelung și fără de griji. Fericire nespūsă!
Ne-mpărtășim săruturi în tîhnă. Suflul și viața,
Le sorbim împreună și le-nșulfăm, încrezători!
Astfel ne bucură lungile nopți, cînd ascultăm
Cu pieptul unu de altul lipit, viscolitoare
Ploi răpăînd. Și zorile astfel prînd să mijiească;
Ceasurile poarte cu ele podoabe de flori,
Lumina sărbătorînd-o. O, dăruji-mi
Voi, Quiriți, fericirea! Zeul împartă oricui,
Dîntir bunuri lumești, cel din urmă și cel
dîntii!

Epirrhema

Dacă bați în seamă Firea,
Vezi-i partea și-întregirea;
Află-nuntru ce-i și-afară:
Ce-i lăuntric se-nconjoară...
Deci să-i prinzi vădita haină
Dar și sfînt-nespusa taină.
Drag să-ți fie chip, deplinul,
Adevăr și joc, că-s Una;
Miez Ființei nu e Unul
Ci teme! Multiplu-intr-una!

De ce priviri adînci ne-ai dăruit..:

De ce priviri adînci ne-ai dăruit
Ce prînd în viitor ani grei să-nșire?
Iubirii, pămîntesc vis sorocit,
Nici cînd să-i credem sfînta omăgîre?
De ce ne-ai dat, Scutîn, un simțămînt
Ce inima mereu desrutînd, o neagă,
Și prins în vîlmășăgu-i orice gînd
Ce ne-a legat, iscădîtor desleagă.

Dar, cite mii de oameni își cunosc
În bezna trudei, propria ființă?
Plutesc încoace și-ncolo fără rost,
Gonind fără nădejdi în suferință
Și-n chîot prînd fugare bucurii
Cînd blînde zări mijesc neașteptate.
Nou doi doar, bieții, într-atîtea mii
lubînd, ni-s bucuriile furate,
Lubim și voia nu ne-o-împărtășim,
Sărmanul gînd cum poate să cunoască?
În noi vedem ce nu putem să fim,
Mereu prinși de visarea nelumească,
Mereu privim spre tot mai proaspăt vis
Dar șovăim pe drumu-nțredeschis.

Ferice-i cel ce vis deșert nutrește,
Ferice-i de socoale sorții vani.
Căci clipa ce-o întrevezi adeverește
Destinul: visele surpa-var ani.
Deci spune-mi soarta ce ne pregătește?
Ne leagă, spune, lațul unu tainic rost?
Din vremi trecute parcă-n gînd mijeste
Că soră ori soția mea ai fost.

De-a fir-a-păr îmi cunoșteai făptura,
Și freamătul simțirii prînsă-n sbor,

Clipind îmi deslușea cîntătura
Cetîță greu de ochiul muritor...
Cum malcomeai tu singele-mi fierbinte
Și-i cirnuiai nestăpînite vrei;
Blinzi ingeri, brațele porneau s-alinte —
Și pieptu-mi răvășit prîndea puteri;
Ușoare vrăji îl fereau în șagă,
Și farmecele îl învîluiau.
O fericire fără seamîn dragă,
În desfătări ce mă îngenunchiau.
Cresc împlinite inimi laolaltă:
Cum simți că ești mai bun, mai omenesc,
Cînd simțurile luminoș tresaltă
Și volburile singelui pălesc.

Plutește pe trecut doar amintirea,
Prin semne trecuri inimi șoptînd;
Un adevăr adînc, străvechi cînt firea
Vădit e astăzi, gîndul năruînd...
Însuflețirea noastră pare sfîntă,
Amurg ne pare dalbul răsărit...
Noroc că soarta-n truda-i mai aprînsă
Să ne preschimbe tot n-a izbutit!

Amyntas

Nikias, om desăvîrșit, trup și suflet tu vindeci;
Bolnav sînt într-adevăr. Dar prea aspru ți-i
leacul.
Stătul urmîndu-ți, puterile-mi simt vîlguite;
Da! Și-mi pare prietenul meu însuși potrivnic.
Nu te pot înfrunta, dar mie aceasta mi-o spun;
Vorba necruțătoare mi-o spun, cînd tu n-o
rostești!
Dar ah! din stînci povîrnite, șuvoiul de apă
Năvalnic, nu poate nici cîntec în unda-i păstra.
Ne-nfrîntă, vijelia nu bîntuiește? În valuri
Rostogolit, soarele-n culmea nămezii nu-l afli?
Firea, în preajmă, astfel grăiește: Amyntas,
și tu
Sub necruțătoarea lege de fier te-ncovoii!
Fruntea n-o încreți, prietene, ci ascultă
Ceea ce, la pîriu, un copac m-a-nvățat. A rodit
Mere pulfine, deși îndeobște a prisosit.
Iată, culpeșă-i ledera! Cîț de vinjoasă
L-a învăluit! Am luat cuțitul cel încovoial,
Cu proaspăt tăiș, relezînd și smulgînd vraj
după vrej.
Dar îndată m-am înfiort de suspînul adînc
Ce din virfuri vaer în șoapță se mine-ndrepta:
O, nu-mi rîni credinciosul tovarăș de plai!
Lui îi datorești jocuri multe, desfătări de copil!
O, nu mă rîni! Cu împletite mlăzi nimiciești,
Cînd le smulgi plin de cruzime, viața mea
în țși
Nu eu le-am hrănit, nălîndu-le malcom spre
mine?

Frunzișul ei cu al meu nu-l simt
de-aproape-nrudit?
Doar de mine tulpina-i are nevoie. Cum oare
Să n-o îndrăgesc? Cu lăcomie, tăcut, în
juru-mi
Se-ncolăcește. Mii de vrei au prins rădăcini
Ce statornic prînd, mii și mii, firizoare adînci.
Hrănă culeg, sîrg, din mine; iar de ce-mi
falosește
Dînsa se bucură-ntii, și astfel îmi soarbe
Măduva tot mai adînc și sufletu-mi soarbe!
Din plin, în zadar mă hrănesc: rădăcina
vinjoasă
Seva cea vie o-îndreaptă dijmuît în sus;
Căci oaspele primejdios, prea-îndrăgît, culege
pe drum
Fără de pregeț, puterea roadelor toamnei.
Mai nimic nu ajunge sus în cunună, iar virful
Uscat, tot mai uscat, iar crengi peste apă se
pleacă!
E trădătoare; și-mi soarbe, lingușînd, viață și
rod;
Harnica vlagă-mi cuprinde, nădejdea-mi
cuprinde!
Doar făptura-i o simt: cum mă-mbrățișă simt!
Mă bucură numai cătușele ei, mă bucură
Doar podoaba ucigătoare a frunzișului ei
Ce mă-mpresoară. Cuțitul, oprește-l! Și cruță,
Nikias, pe cel mistuit, o sărmanul, tîrit
În desfătarea iubirii, de bunăvoie...
Dulce-i risipa, oricare! Îngăduie-mi dar
Pe cea mai frumoasă: Cine crede nesovăielnic
În iubire, mai cere vieții sale vreun sfat?

Cîntecul de amurg al artistului
Ah, de-ar suna în gîndul meu
Lăuntric, împlinirea.
Izvor deplin, țîșnînd mereu
Dînd miinii plămăuirea.
Căci eu doar tremur, bișui doar,
Dar să te las, nu-mi vine:
Natură, simt că nu-n zadar
Larg te cuprînd, simt bine.
Și mă gîndesc: trecu-au ani
Pătrunzi în gîndu-mi vie,
Și floare-i sterpu bărdăgan,
Răsăt și bucurie.
Spre tine tind, Natură, și
Vreau dorul tău, aproape,
Havuz ce-n șagă-mi va grăi
Din flaute de ape!

Întrege, cugetului dă-i
Puteri de-inseninare:
Dă strîmteți ființării dîntii
A veșniciei zare!
În românește de
NICOLAE ARGINESCU-AMZA

Desen de HOLBEIN

LUCEAFĂRUL
Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor: șef, Ștefan Bănușescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Ballaz, Fănuș Neagu,
Nicolae Bănescu
Secretar general de redacție:
Constantin Toia

REDACȚIA:
București, Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon: 11.51.54; 12.16.10
ADMINISTRAȚIA:
Șoseava Kiseleff 10, tel. 18.33.99
ABONAMENTELE:
3 luni — 36 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”
Prezentarea grafică: Mircea Popescu
Paginator: Nicolae Ion.